

TREBALL DE RECERCA

peter bogdanovich

o el cinema de la quotidianitat

Dirigit per Isidre Ferré

Anna Cornellas i Fernández
batxillerat 2n A
8-1-2004

0. Introducció	5
1. El director	8
1.1. Biografia.....	8
1.2. L'Estil dels seus films	11
1.3. Influències rebudes.....	12
1.4. Posada en escena	13
1.4.1. Escenari	14
1.4.2. Personatges.....	14
1.4.2.1. Vestuari	14
1.4.2.2. Físics	15
1.4.3. Músiques	15
1.4.4. Fotografia.....	15
2. Els personatges	17
2.1. TARGETS	17
2.1.1. Sinopsi.....	18
2.1.2. Comentari.....	18
2.2. THE LAST PICTURE SHOW	19
2.2.1. Sinopsi.....	20
2.2.2. Comentari.....	20
2.2.3. Personatges.....	21
2.2.3.1. Sonny	21
2.2.3.2. Duane.....	22
2.2.3.3. Jacy	24
2.2.3.4. Secundaris.....	25
2.3. WHAT'S UP, DOC?	28
2.3.1. Sinopsi.....	28
2.3.2. Comentari.....	28
2.3.3. Personatges.....	29
2.3.3.1. Howard Bannister	29
2.3.3.2. Judy	31
2.3.3.3. Junis	31
2.3.3.4. Secundaris.....	32
2.4. PAPER MOON	33
2.4.1. Sinopsi.....	34
2.4.2. Comentari.....	34
2.4.3. Personatges.....	36
2.4.3.1. Moses.....	36
2.4.3.2. Addie	37
2.4.3.3. Trixie Delight.....	38
2.5. NICKELODEON	39
2.5.1. Sinopsi.....	40

2.5.2. Comentari.....	41
2.5.3. Personatges.....	43
2.5.3.1. <i>Leo</i>	43
2.5.3.2. <i>Katalyn</i>	43
2.5.3.3. <i>Buck</i>	44
2.5.3.4. <i>Secundaris</i>	45
2.6. MASK.....	46
2.6.1. Sinopsi.....	46
2.6.2. Comentari.....	47
2.6.3. Personatges.....	47
2.6.3.1. <i>Rusty Dennis</i>	47
2.6.3.2. <i>Gar</i>	48
2.6.3.3. <i>Rocky</i>	49
2.6.3.4. <i>Secundaris</i>	50
2.7. TEXASVILLE.....	50
2.7.1. Sinopsi.....	51
2.7.2. Comentari.....	51
2.7.3. Personatges.....	52
2.7.3.1. <i>Sonny</i>	52
2.7.3.2. <i>Duane</i>	52
2.7.3.3. <i>Jacy</i>	53
2.7.3.4. <i>Secundaris</i>	54
2.8. Anàlisi global dels personatges.....	54
2.8.1. Relació de parella.....	55
2.8.2. Relació paterno-filial.....	56
2.8.3. Relacions amicals.....	57
3. Conclusions.....	59
4. Annex.....	62
4.1. Filmografia com a director.....	62
4.2. Filmografia com a actor.....	62
4.3. Filmografia com a productor.....	62
4.4. Filmografia com a guionista.....	63
5. Fonts d'informació i Bibliografia.....	64

0. Introducció

El que em mou a fer aquest treball és, bàsicament, l'admiració que sento cap al director de cine Peter Bogdanovich, en haver visionat la seva curta filmografia. Opino que el tractament que dóna a alguns dels seus films resulta molt interessant d'analitzar, ja que si més no, no és gaire corrent en comparació amb el tipus de cinema que es fa avui en dia.

És curiós veure com la quotidianitat pot fer-nos sentir tantíssims sentiments i emocions. Per a Bogdanovich no cal recórrer a la violència, als grans drames o als efectes especials, per atrapar a l'espectador. Una simple posada en escena, una cançó o un diàleg habitual, creen un atractiu esplèndid que aconsegueix introduir l'espectador en un món totalment monòton, rutinari, còmic, tràgic i, a vegades patètic, però amb un punt de credibilitat magnífic, a través d'uns personatges comuns i vulnerables que no s'acosten en cap moment a aquells superherois tan complets físicament que, en realitat, només ens aporten força i raigs de foc pels ulls.

Crec que la complicada simplicitat de Bogdanovich és digna d'un treball de recerca i d'altres estudis més especialitzats. En realitat, es mereix una molt més bona valoració de la que li ha estat atorgada per segons quins crítics, actors i productores que, durant un cert temps, no varen confiar en el seu talent, o més ben dit, que encara que coneixien el que era capaç de realitzar, no li donaren l'oportunitat, per motius dels quals ara no parlaré, ja que els analitzaré dins la biografia, de mostrar-ho al públic.

És cert també que la meva admiració per aquest director està basada en poques pel·lícules, però hem de tenir en compte que no en va fer moltes, sobretot si el comparem amb excel·lències com John Ford, Orson Welles o Alfred Hitchcock. És cert també que té alguns films poc rellevants pels quals va ser molt criticat, però Bogdanovich també és humà i, com veurem en la seva biografia, certs afers personals afectaren el seu treball i, encara que per a molts això no és excusa, aquests mateixos foren els que davant de les seves desgràcies i problemes

personals posaren una barrera entre aquesta celebritat i la gran pantalla, segurament per motius econòmics.

Cal destacar que a la seva bona època, els inicis, va ser considerat un dels millors directors dels anys 70, venerat per molts actors de gran categoria i per crítics importants de cine. Bogdanovich també treballà en el món teatral i fou crític de cine¹ analitzant l'obra de grans directors, com els anteriorment citats, dins d'aquest últim camp, no s'ha dubtat mai del seu talent².

Es podrien considerar els motius del meu treball molt subjectius i relatius, però opino fermament que hi ha coses en el món de l'art del tot objectives, sobretot en el cine, i un bon cinèfil així com no dubtaria mai de la gran capacitat de Vincente Minnelli, per exemple, tampoc ho faria de Peter Bogdanovich si té la sort de contemplar els seus films.

El que vull tractar d'esbrinar en aquest treball és si realment els personatges de les pel·lícules de Bogdanovich reflecteixen la vida real: els pensaments, les emocions i les inquietuds dels éssers humans d'una manera objectiva, bucòlica o fantàstica.

Estructuraré aquest treball, primer parlant del director, ja que crec que el producte que fa també depèn del seu productor i de la seva vida. Seguidament, parlaré en general, de les seves pel·lícules: gènere, moviment al qual pertany, aspectes formals dels seus films... La segona part del treball estarà composta per l'anàlisi dels personatges, la seva descripció i semblances entre uns i altres, dins les mateixes o diferents pel·lícules. Finalment, en trauré una conclusió, basant-me en tot l'exposat anteriorment.

Existeixen uns límits en el meu treball. Bogdanovich, que es conegui, va realitzar divuit films, però jo treballaré sobre set d'ells. Un dels motius és perquè, buscant

¹ Bogdanovich ha treballat en revistes com *Vogue*, *New York Times*, *Variety*, *Film Culture*, *Film Quartely*, *Saturday Evening Post*, *Village Voice*, *Frontier*, *Ivi Magazine*, *New York Magazine*, *Movie*, *Los Angeles Time* i *Esquire*.

² Bogdanovich ha analitzat i publicat estudis sobre Orson Welles, Howard Hawks, Alfred Hitchcock, John Ford, Fritz Lang i Allan Dwan.

per videoclubs de Barcelona, Sabadell, Terrassa, L'Escac (Escola de cinema) i la Filmoteca de Barcelona, només he pogut aconseguir-ne aquests, d'altra banda, les que posseeixo són les que mostren realment el cine d'aquest director, les altres són molt menys influents i no aportarien gaires dades noves a la meva investigació.

1. El director

1.1. Biografia

Peter Bogdanovich va néixer el 30 de juliol de 1939, any en que començà la segona guerra mundial, a Nova York (Estats Units).

Prové d'una família jueva que va haver d'emigrar del seu país, Alemanya, a causa del règim dictatorial (nazisme). Això també els va passar a directors com Jean Renoir, Fritz Lang, Ernst Lubitsch o Woody Allen.

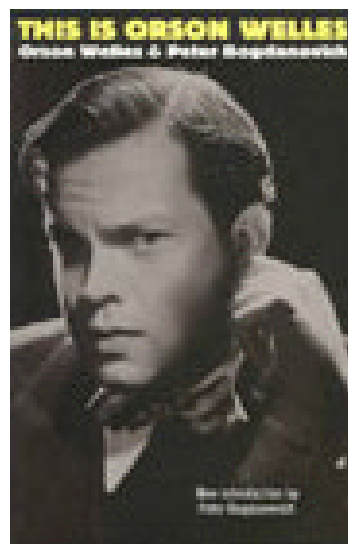
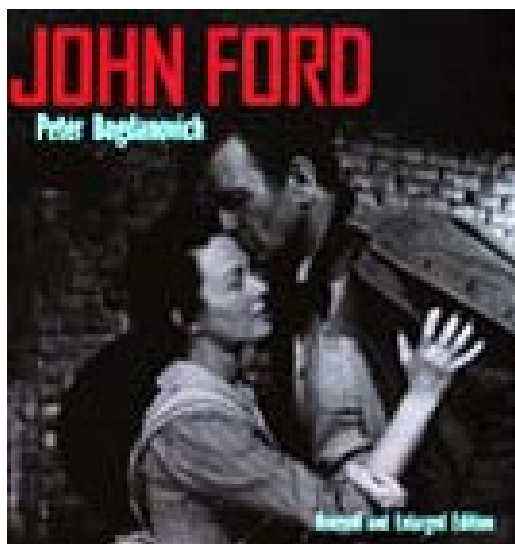
Bogdanovich va respirar sempre en la societat del seu temps un clima molt conflictiu: la guerra freda, el perill atòmic, problemes com els de Corea, indicis claus d'una aparició de desequilibri internacional...

La seva afecció al cine el va portar a una escola de cinema del seu barri de Manhattan (Stella Adler School), on ell mateix confessà haver vist més de sis mil films diferents i més d'un cop cada un d'ells. Allà també va estudiar interpretació³.

Més tard, es va convertir en crític de cine i col·laborador de la revista del Museu d'Art Modern de Nova York. Allà, als vint anys, va dirigir la seva primera obra de

³ Bogdanovich ha treballat com actor en films com: *Wild Angels, The* (1966); *Trip, The* (1967); ambdós de Roger Corman; al seu propi film *Targets* (1968), com a Sammy Michaels, director de cine; *Voyage to the Planet of Prehistoric Women* (1968), d'ell mateix i de Pavel Klushantsev; *Vienna* (1968), d'Orson Welles; *Lions Love* (1969), d'Agnès Varda; també al seu *Last Picture Show, The* (1971), fent de Disc Jockey; repetirà amb Orson Welles en *Other Side of the Wind, The* (1972); *Opening Night* (1977), de John Cassavetes; en el seu *Saint Jack* (1979), fent d'Eddie Schuman; a la sèrie "Picture Windows" (1995), dirigida per ell mateix i John Boorman; *Mr. Jealousy* (1997), de Noah Baumbach; *Bella Mafia* (1997), de David Greene; *Highball* (1997), de Noah Baumbach; *54* (1998), de Mark Christopher; *Lick the Star* (1998), de Sofia Coppola; *Coming Soon* (1999/I), de Colette Burson; *Claire Makes It Big* (1999), de Jeremy Workman; *Rated X* (2000), d'Emilio Estevez; *Festival in Cannes* (2001), d'Henry Jaglom i a la sèrie "Out of Order" (2003) (mini), també d'Henry Bromell i Tim Hunter.

teatre i va realitzar films pel Museu. Durant més de deu anys les seves publicacions sobre cine aparegueren en revistes com “Movie”, “Film Culture”, “Vogue” o “Squire”⁴. Va escriure diversos llibres analitzant les obres de John Ford, Fritz Lang i Allan Dwan⁵, entre d’altres.

Va estar treballant com actor i director/productor teatral durant un bon temps, fins que al 1968 va debutar com a director de cine junt amb Roger Corman amb el llargmetratge: TARGETS, amb Boris Karloff com a protagonista.

Bogdanovich, director, actor, productor i guionista, ha aconseguit un lloc entre els grans directors de l’anomenat cine clàssic i el nou cine dels anys setanta.

⁴ Vid. Nota número 1

⁵ vid. Nota número 2

Un fet característic en la vida d'aquest director són les relacions amoroses tan escabroses que va tenir, les quals li produïren varies depressions, cosa que es veu reflectida en les seves pel·lícules. L'apassionat enamorament que sentí per Cibiyl Sheperd, una de les actrius de THE LAST PICTURE SHOW, li va causar la separació amb la seva dona, Polly Platt. Va dedicar-se a promocionar la primera, però aquesta el va abandonar al 1977 per establir una relació amb un agent de vendes.

Bogdanovich passà bona part de la seva vida intentant fugir de la soledat i de la tristesa i començà a freqüentar la "*Maison Playboy*", on moltes aspirants a model, que treballaven en revistes, esperaven l'ajut de directors com ell per aconseguir una entrada segura al món del cinema. Dorothy Stratten, la més famosa model d'aquestes revistes, va ser descoberta per Snider que l'explotava desmesuradament. Ella, veient que a través de Snider adquiria

molta fama i contactes, acceptà casar-s'hi el juny de 1979, però Dorothy va conèixer Bogdanovich, que fascinat per ella, li va oferir un paper en una de les seves pel·lícules i Snider va començar a sospitar una possible relació entre el director i la seva dona i la va fer vigilar per un detectiu privat, finalment el 1980, encegat per la gelosia, va assassinar-la i seguidament es va suïcidar.

Això va suposar un cop molt fort per a Bogdanovich que cal tenir-lo en compte, quan observem tot aquell seguit de films, que no assoleixen en absolut, segons molts crítics, les possibilitats creatives del director.

Finalment, Bogdanovich es va casar, el 1987, amb la germana de Dorothy, quan només tenia 20 anys, cosa que va tornar a causar rumors i crítiques perjudicials envers ell.

1.2. L'Estil dels seus films

Tots els films de Peter Bogdanovich pertanyen a un mateix corrent estètic i no els podem classificar dins d'un gènere, doncs no n'hi ha cap que rebi el nom de quotidià o realista⁶.

L'estil en el qual es mou Peter Bogdanovich va estrictament lligat amb la societat dels 70, en què els canvis socials aparegueren d'una manera ràpida i reiterativa. En totes les seves pel·lícules, Bogdanovich, d'una manera o d'una altra, analitza les relacions humanes i les circumstàncies que mouen els seus personatges a actuar d'una forma o d'una altra, tenint en compte el model de societat vertiginosa en la qual es veia immers.

Aquest tipus de cine, constituït d'emocions, costums, sentiments... és característic d'aquesta època. No tant sols Bogdanovich va centrar la seva filmografia en la monotonia del dia a dia, sinó que molts dels seus contemporanis, com Rohmer, Chabrol, en el cinema francès, o Allen es mogueren dins el mateix àmbit artístic.

En una època de revolta social, de reivindicacions, d'inconformisme, de moviment constant, on començaren a aparèixer conflictes familiars (les famílies monoparentals i de teixit secundari), de parella i entre simples coneguts, Bogdanovich sempre tracta aquests temes amb un punt d'ironia i d'humor.

El cinema de Bogdanovich és un cinema eclèctic. Retratant sempre situacions creïbles, ens parla tant de temes amorosos i romàntics com de situacions violentes i perilloses, afegint grans punts de comicitat i de dramatisme. Existeix quelcom en el seu cine que el fa inconfusible, però tot això ja ho comentaré en els aspectes formals

⁶ Recordem que el terme gènere agrupa els films per temàtica (westerns, musicals, ciència-ficció...)

1.3. Influències rebudes

El mateix Bogdanovich assegura haver après molt a través d'altres directors. Algunes de les seves pel·lícules només cal veure-les per adonar-se que se n'està visionant una altra d'anterior, manipulada totalment, agafant-la com a referent, però mai per a fer-ne una còpia, el que en cinema s'anomena "*remake*".

Grans cineastes van influir en el cinema d'aquest director. Ernst Lubitsch, director de moltes comèdies als anys quaranta, aportà aquest to irònic i crític, no només a Billy Wilder, com s'ha dit moltes vegades, també al cinema de Bogdanovich, que tracta els seus personatges amb la mateixa simplicitat. Els dos directors sembla que estimin els seus personatges per damunt dels actors que els interpreten, movent-los com a peces indispensables d'un gran engranatge.

De la mateixa època, ens apareix Howard Hawks que, com ja veurem després, es fa indispensable pensar en ell quan veiem *¿QUÈ ME PASA, DOCTOR?*. Bogdanovich tracta els seus personatges d'una manera molt semblant, rendint homenatge a Hawks, director que, evidentment, ell admirava moltíssim.

Tant de Hawks com de John Ford (un dels millors directors de westerns junt amb l'exposat anteriorment) va prendre la idea del cinema coral i la importància dels actors secundaris. Així com molts films tenen uns protagonistes i uns secundaris que moltes vegades fan poca cosa més que de figurants, aquests directors, igual que Bogdanovich, donen molta importància a una repartició de papers molt igualitària. És cert, és clar, que sempre hi ha els dos o tres personatges principals, que moltes vegades estan protagonitzats pels mateixos actors, ja que igual que Ford va repetir més d'un cop amb John Wayne, Bogdanovich va fer-ho amb Ryan O'Neal, però a part d'aquests protagonistes, els altres també tenen un grau d'importància elevat. Els secundaris, que acostumen a ser molts, apareixen constantment en el film, aportant bona part de l'argument al film.

No podem oblidar-nos de Charles Chaplin, el còmic per excel·lència. Aquest igual que Hawks, fa explicable molts films del director que estic estudiant. LUNA DE

PAPEL no pot ser analitzada sense abans haver vist EL CHICO de Chaplin, que aporta a Bogdanovich un sentiment de tendresa paternal molt fort i de malenconia als seus films, però sempre amb un to irònic i crític. Tal i com Chaplin feia, Bogdanovich intenta fer veure a l'espectador allò que l'ésser té més amagat, allò que ni tan sols ell coneix, el més fosc i corrupte i també aquella solidaritat i pietat que pot arribar a treure en segons quins casos, en situacions extremes, mostrant-nos, per tant, tot allò que té de sorprenent l'ésser humà.

Orson Welles també era admirat per Bogdanovich, d'ell en va treure el ritme i el dinamisme de les seves pel·lícules. Els personatges d'un i altre director, es mouen amb una intensitat semblant i les seqüències acostumen a tenir el mateix ritme accelerat, tot mostrant

Peter Bogdanovich amb Orson Welles el 1979

una vida en la qual la gent es mou ràpidament, amb pressa, donant importància a allò material (moltes vegades als temes econòmics) i deixant enrera tots els problemes psicològics que els neguitegen.

Bogdanovich, a part d'estudis acadèmics i cinematogràfics bàsics, va haver de veure molts films i documentar-se sobre molts directors per arribar a crear un cinema propi, que el distingís de qualsevol altre, per tant, podem dir que té molt d'autodidacta.

1.4. Posada en escena

En aquest apartat recullo els aspectes formals dels seus films.

1.4.1. Escenari

Els espais als quals recorre Bogdanovich són del tot comuns i habituals. En els seus films juga amb l'espai tancat i l'obert. Els tancats acostumen a ser llocs senzills, com bars, hotels, restaurants o simples cases no gaire luxoses. Els espais oberts no mostren, ni molt menys, llocs exòtics i preciosos. Normalment un carrer o un poble petit i a vegades un camp ras és tot el que podem veure.

Amb aquests “decorats”, el director vol familiaritzar-nos amb les situacions, fent-les més reals i versemblants.

Cybill Shepherd i Ellen Burstyn,
a THE LAST PICTURE SHOW, 1971

Foto de rodatge
THE LAST PICTURE SHOW, 1971

1.4.2. Personatges

Els personatges de Peter Bogdanovich, a l'igual que els seus escenaris, són simples, amb problemes normals i corrents. Els propis personatges es recreen en el seu patiment, com fa tothom, perquè, al cap i a la fi, tenen inquietuds d'allò més habituals.

1.4.2.1. Vestuari

Bogdanovich vesteix els seus personatges amb roba convencional. El vestuari sol ser el que nosaltres mateixos portaríem si visquéssim als anys 70. Homes amb americana i corbata, o en el cas de THE LAST PICTURE SHOW amb caçadora i

granota per anar a treballar i dones amb faldilles llargues o pantalons acampanats.

1.4.2.2. Físics

Els homes dels films de Bogdanovich acostumen a ser joves, no exageradament atractius, però sempre amb un punt d'interès físic prou considerable.

Quant a les dones, igual que Alfred Hitchcock, ell també les prefereix o bé rosses o pèl-roges. A vegades per a mostrar una noia maca, però cruel i unes altres, per trencar aquell tòpic que defensa, sense gaires fonaments, que ser maca és igual a no ser gaire intel·ligent (dient-ho subtilment)

1.4.3. Músiques

La música de les pel·lícules d'aquest director acostumen a ser sempre suaus i agradables. Ens tranquil·litza davant d'un món a vegades tant dinàmic com és el quotidià. Utilitza jazz i, a vegades, música country. Els principals músics que han col·laborat amb Bogdanovich són John Charles, Dave Fraser⁷, Artie Butler⁸, Georges Auric⁹ i James Horner, tots ells amb una àmplia experiència en el camp cinematogràfic.

1.4.4. Fotografia

Observem en els seus films una llum natural. A vegades el que il·lumina una escena és una simple llum o bombeta. Utilitza molt la llum solar, com podem veure a Nickelodeon, però aquella foscor ambigua que dona el capvespre és també molt característica dels seus films.

⁷ En la banda sonora de THE LAST PICTURE SHOW.

⁸ En la banda sonora de WHAT'S UP, DOC?

⁹ En la banda sonora de PAPER MOON. Aquest músic ha treballat també amb prestigiosos directors com Jean Cocteau, Terence Young, Anatole Litvak, Otto Preminger, John Huston, Max Ophüls, Rene Claire i William Wyler.

Fa servir el color com a regla general i utilitzà el blanc i negre en poques de les seves pel·lícules, fonamentalment, per a donar més força dramàtica a l'argument, transmetent tristesa i dramatisme. El fotògraf que més ha col·laborat amb aquest director és László Kovács¹⁰, un dels pocs fotògrafs contemporanis que s'ha distingit per la utilització del blanc i el negre o del color amb atmosferes sotmeses a efectes de gran dramatisme. Començà la seva col·laboració el 1968 amb WHAT'S UP DOC? i creà una especial idealització de blancs i negres del mig oest americà a PAPER MOON.

László Kovács

¹⁰ Kovács, d'origen hongarès, ha treballat en més de 60 films, entre d'altres: *Easy Rider*, *Five Easy Pieces*, *The King of Marvin Gardens*, *Paper Moon*, *Shampoo*, *New York, New York*, *What's Up Doc?*, *The Last Waltz*, *The Runner Stumbles*, *Ghostbusters*, *Mask*, *Little Nikita*, *F.I.S.T* and *My Best Friend's Wedding*.

2. Els personatges

Seguidament analitzaré els personatges fent-ne una descripció. Presentaré abans les pel·lícules en les quals apareixen, mostrant la fitxa tècnica i explicant l'argument de cada film (Sinopsi).

El primer film que presentaré és TARGETS, però encara que el fi de presentar la pel·lícula és analitzar-ne els personatges, aquesta pel·lícula forma part de les que no he pogut adquirir, cosa que m'ha fet impossible revisar-la, tot i així, és un film molt significatiu en la filmografia de Bogdanovich i val la pena, a diferència d'altres, de comentar-lo breument, encara que no serveixi per la meua investigació quant a les relacions humanes.

2.1. TARGETS

Gènere: Thriller

Nacionalitat: USA, 1968

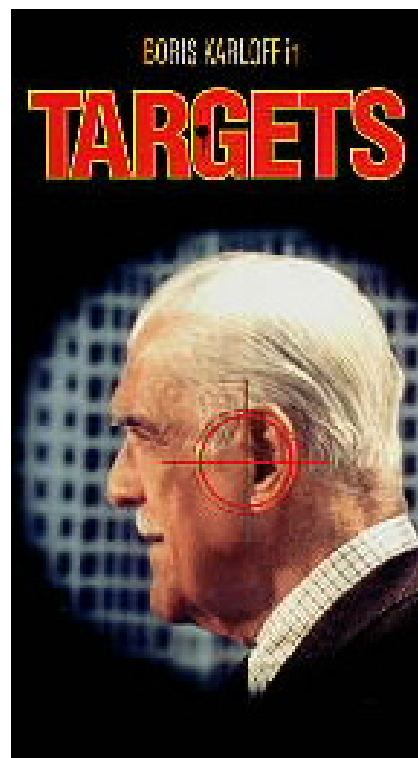
Director: Peter Bogdanovich

Actors: Tim O'Kelly, Boris Karloff, Arthur Peterson, Monte Landis, Nancy Hsueh, Peter Bogdanovich, Daniel Ades, Stafford Morgan, James Brown, Mary Jackson, Tanya Morgan, Timothy Burns, Warren White, Mark Dennis i Sandy Baron

Productor: Peter Bogdanovich

Guió: Polly Platt i Peter Bogdanovich

Fotografia: László Kovács

2.1.1. Sinopsi

Un vell actor, Byron Orlock, decideix deixar el cine al veure que les seves pel·lícules de terror no són més que un anacronisme, ja que la violència que es produeix en la vida real, malauradament, supera la dels seus films considerablement.

Tot i així, un jove i ambiciós director de cine, Sammy Michaels, el convens per interpretar el seu últim paper com actor, diferent de tots els que ha fet anteriorment.

Al mateix temps, un home marcat per la guerra del Vietnam (Bobby Thompson), abans un home amable i cordial, ara sembla sentir una extraordinària fascinació per les armes, especialment pels rifles. Un dia, sense cap motiu aparent, es lleva i disparant mata la seva dona, la seva mare i a tot aquell que es creua en el seu camí. Buscat per la policia, l'assassí es refugia en un cine, on casualment s'està projectant el film de Michaels interpretat per Orlock com a protagonista, aquest es troba a la sala precisament per presentar el seu film i per acomiadar-se definitivament del públic. El monstre cinematogràfic s'haurà d'enfrontar al monstre real.

2.1.2. Comentari

El que fa que TARGETS sigui realment un film terrorífic és l'austeritat estètica amb la qual està fet. Bogdanovich no recorre a monstres pintats, a sang en abundància o a cases fantasma de cartró-pedra. El terror de TARGETS és vertader, realista, un terror que suposa que un home aparentment normal s'aixequi un matí i mati a la seva dona amb la qual estava feliçment casat i que seguidament, des del terrat, assassini a tot aquell que es trobi sota el punt de mira del seu rifle. Tot i així, sembla que Bogdanovich dóna una explicació dels fets. Quant Bobby torna de l'exèrcit no és més que un pobre fracassat en plena joventut després d'haver-lo deixat. La seva dona no fa més que omplir-lo amb

consells que l'humilien i per res el fan sortir de la mediocritat en la que viu, ja que pertany a aquella generació perduda de joves traumatitzats pel Vietnam, que ja no poden incorporar-se a una societat que pràcticament ignoren.

Bogdanovich fa una crítica a la societat americana on les armes són un objecte normal a les cases¹¹, la producció de material bèl·lic és un negoci important i on tot això, com a aspecte més important i horrible, no produeix encara suficient terror a una societat benestant, que s'espanta mentre s'omple de crispetes veient un Dràcula¹² amb grans i monstruosos ullals.

Val a dir que TARGETS està considerat un dels millors films del director, pel qual se li van concedir varis premis.

2.2. THE LAST PICTURE SHOW

Gènere: Drama

Nacionalitat: USA, 1971

Director: Peter Bogdanovich

Actors: Timothy Bottoms, Jeff Bridges, Cybill Shepherd, Ben Johnson, Cloris Leachman, Ellen Burstyn, Eileen Brennan, Clu Gulager, Sam Bottoms, Sharon Ullrick, Randy Quaid, Joe Heathcock, Bill Thurman, Barc Doyle i Jessie Lee Fulton

Productor: Stephen J. Friedman

Guió: Peter Bogdanovich

Fotografia: Robert Surtees

¹¹ Curiosament, el film documental i guanyador d'un Oscar, BOWLING FOR COLOMBINE tracta d'una manera molt similar el mateix tema.

¹² Amb aquest comentari no estic dient que Dràcula sigui una mala novel·la, al contrari, penso que és una de les obres de terror més ben aconseguides.

2.2.1. Sinopsi

L'acció està situada a principis dels anys cinquanta. En un poble de Texas, la vida transcorre en aparença monòtona, però darrera d'aquesta, s'amaga una realitat plena de grans conflictes personals. Els personatges es mouen per un seguit de passions subterrànies que desperten en actes a vegades irreparables i irracionals.

THE LAST PICTURE SHOW descriu l'absolut final de l'oest americà i la decadència d'una generació, mentre en creix una altra de nova, en mig de la desolació d'un poble mort, on l'única distracció és un petit cinema. Més o menys per la meitat del film, la propietària decideix tancar el local, projectant, precisament, RÍO ROJO, de Howard Hawks, a qui Bogdanovich rendeix homenatge. És per això que el film rep el nom de "L'última pel·lícula".

Amb el tancament del cine, els personatges es troben ja totalment perduts, i descobreixen finalment, sobretot els joves, que aquell poble no els portarà a enlloc, només a acabar com els seus progenitors, plens d'objectius i ambicions que mai es compliran i plens de frustracions que els portaran a la desesperació.

Sonny, el jove protagonista, és tan sols un noi adolescent sense res d'especial. És bondadós i amable, però es troba perdut en l'avorriment i la monotonia que l'envolta. En busca d'emocions noves i sentiment nous, comença una història amorosa amb la dona del seu entrenador. El que comença com una mera distracció acabarà en una història en la qual es trobarà lligat sense poder escapar. D'altra banda, Duane, el seu millor amic, està enamorat d'una noia molt atractiva que s'entreté amb ell mentre busca un ric amb qui casar-se. Tots aquests conflictes, junt amb altres que afecten a tot el poble, són els que ens mostra Bogdanovich d'una manera trista i dramàtica.

2.2.2. Comentari

A través de la novel·la de Larry McMurtry, Bogdanovich ens ensenya un món que

a primera vista sembla normal, però que en realitat desapareix als nostres ulls per culpa de la monotonia, la mediocritat i la desesperació dels personatges.

Gent que viu lligada a un poble, sense cap mena de distracció, que ha viscut sempre callada, fent cas de les convencions socials, del “què diran” i que per això s’ha vist allunyada cada cop més dels seus somnis, veient com el que realment volien fugia desapareixent progressivament sense poder-ho atrapar.

Joves que viuen entre adults que amaguen secrets insòlits, entre pares frustrats i fracassats, deprimits davant la seva derrota, tancats en un poble que els oprimeix i els empresona. Són homes i dones amb negocis, sobretot de petroli, que no poden deixar, que tenen professions heretades per generacions, les quals estan obligats a acceptar.

Els tres joves protagonistes, en vista del que els espera intenten escapar d'un destí inevitable (influència de la tragèdia grega), canviar el seu futur, però finalment, esdevenen allò al que estan condemnats. L'únic que aconsegueixen és fer-se més mal provant de canviar la seva vida, quan en busca de noves experiències, acaben realitzant actes incorrectes dels quals després no poden fugir.

Per posar més dramatisme a la història, mostrant un temps que passa lentament, quasi fent-se etern, Bogdanovich roda aquest film en blanc i negre, alhora que realitza un homenatge a Orson Welles.

2.2.3. Personatges

2.2.3.1. Sonny

Sonny és el protagonista de la historia. És un noi més o menys atractiu que aspira a canviar de vida, a trobar quelcom que el faci sentir-se realitzat. A pesar d'aquest afany que sent per conèixer i aquesta admiració davant d'aquells que poden

ensenyar-li alguna cosa, quelcom el reté al poble. Sembla que aquest el coaccioni, l'impedeixi fer realitat tots els seus projectes i desigs.

Sonny pateix una espècie de desànim crònic, falta d'interès i passivitat davant els problemes, és un personatge bondadós i amable, cosa que el condueix, a vegades, a convertir-se en algú dèbil i vulnerable, la inseguretat és el seu pitjor defecte, la inseguretat fa que les ànsies que té per canviar disminueixin notablement. És un personatge fins i tot poruc, es mostra valent quant ha d'ajudar els altres, però té por quan s'ha d'analitzar ell mateix, té por de descobrir que no és més que un simple habitant del poble.

L'avorriment i la insatisfacció són el que el condueixen a la relació amorosa amb la dona del seu entrenador, però com a jove i per tant ingenu, no s'adona que ella s'enamora d'ell i sense poder controlar la situació es veurà atrapat dins d'un dels rumors que corren pel poble. La seva amant voldrà mantenir-lo lligat, cosa que provocarà que Sonny senti rebuig i menyspreu cap a ella i, a la vegada, experimentarà un gran sentiment de culpabilitat. Tot plegat, el conduirà a la frustració, lloc on ell, des del principi, s'havia negat a arribar.

2.2.3.2. Duane

Duane és el millor amic de Sonny, és una mica la seva antítesi. Duane és un jove molt més vulgar. Mostra una seguretat en ell mateix que en realitat amaga un ésser ple de complexos i d'inseguretats no superades. Per fugir de la monotonia s'apunta l'exèrcit, del qual tornarà al cap de poc temps.

Podríem pensar que el fet d'allunyar-se és un símptoma de valentia, però Duane, quan se'n va ho fa desemparat, mancat de companyia, per un amor no correspost, en busca d'una felicitat que mai ha trobat. Es veu aclaparat per una societat que l'obliga a fer sempre bona cara, a ser el millor, però en realitat ell no aconsegueix cap dels objectius que li han encomanat.

Duane canalitza les seves frustracions amb actituds superbes i a vegades

violentes, es mostra dur i frívol davant dels que són més dèbils i intenta fer veure a Sonny, personatge molt més reflexiu i melangiós que ell, que és el seu protector i guardià, tant per la seva forma física com per la seva agressivitat mental, però tots dos saben que qui realment es fa càrrec sempre de Duane, és Sonny i que sense el segon Duane no seria res. Aquest sap que l'únic que realment posseeix és l'amistat vertadera que manté amb el protagonista, però es nega a viure resignat.

Ple d'orgull i de dignitat, sense perdre mai l'esperança, ja que podríem considerar-lo, a vegades, una mica idealista, intenta vèncer la gelosia, la por i la fúria, però, igual que el seu amic, al final, descobrint-se ell mateix, només obté un auto-menyspreu, que com els veterans del poble, el conduirà al conformisme total.

Per altre banda Duane és potser el personatge més creïble en la història, ja que encara que intenta sobreposar-se als altres, les seves limitacions evidents li ho impedeixen, cosa que comporta que sigui un personatge purament inofensiu. És un pobre jove sense estudis, amb una família amb greus conflictes latents, que només intenta fer-se veure, guanyar-se l'afecte dels altres, sobretot de Jacy, d'una manera poc eficient. Duane s'endú molts desenganys el llarg de la història, cosa que com a mínim el fa més fort i segurament més intel·ligent.

Tot hi així, com es pot veure a TEXASVILLE, segona part de THE LAST PICTURE SHOW, potser la desvergonyia i aquest pensar que se sap tot, sense preocupar-se especialment per res, tant sols pel teu propi benestar, actituds que Duane adopta i que són tan pròpies de bona part del jovent, el fan tocar de peus a terra i l'allunyen d'un possible desequilibri psíquic.

A TEXASVILLE veiem un Sonny totalment desequilibrat, a ell li importa molt més el fet de canviar de vida, el turmenta haver de viure igual que els seus pares i s'ha muntat una realitat abstracta i individual que després el condueix a una bogeria que afectarà a més d'un personatge.

Timothy Bottoms (*Sonny*), Jeff Bridges (*Duane*) i Cybill Shepherd (*Jacy*),
a THE LAST PICTURE SHOW, 1971

2.2.3.3. *Jacy*

Jacy és una jove atractiva que s'entreté amb Duane mentre busca un ric amb qui casar-se per solucionar els seus problemes econòmics. Idèntica a la seva mare i totalment influenciada per ella, plena de complexos per superar-la, tant físicament com psíquicament, juga amb els sentiments de Duane, terriblement enamorat d'ella, mentre es compadeix de la resta dels habitants.

Jacy és manipuladora i cruel, però a la vegada penosa i patètica. L'espectador, inevitablement, justifica tots els seus actes que ella mateixa condemna quan arriba a casa i es troba sola, amb una mare que només pretén col·locar-la socialment i envoltada d'homes que tan sols desitgen el seu cos.

Duane, en canvi, l'estima realment des del primer dia, ella compleix tots els requisits que el complementen (intel·ligència, classe, elegància, educació...) però Duane, tant per ella com per la seva mare, no està a la seva altura, no és suficient per a ella.

D'altra banda, sap que només Duane ha aconseguit estimar-la i que és l'únic que pot fer-ho tota una vida, doncs darrera d'aquesta aparença angelical, Jacy no és

més que una noia maca sense cap objectiu honrat, desesperada, vulnerable, influenciable, materialista i que homes amb un certa intel·ligència rebutgen després de fer l'amor amb ella.

En el fons, sap el que opinen d'ella, però el seu objectiu, casar-se amb algú ric, la fa mantenir-se ferma davant dels seus principis i, encara que desitjaria no fer molts dels actes que du a terme quant s'hi troba dins, ja no sap com escapolar-se'n.

La mare de Jacy educa la seva filla ensenyant-li que el matrimoni no és més que un contracte comercial on l'amor no ocupa cap lloc en absolut. En realitat la mare de Jacy, al contrari del que es podria pensar, només pretén protegir de desenganys a la seva filla, ja que la seva màxima frustració són els problemes amorosos que va patir, quan, enamorant-se de un dels personatges que ja descobrirem posteriorment, va haver de separar-se i casar-se, per motius econòmics, amb algú que no estimava. Ella intenta que la seva filla faci el mateix, doncs ja no creu en l'amor.

Jacy compleix els desigs de la seva mare al peu de la lletra, però la vida li ensenyarà, com també veurem a TEXASVILLE, que només amb diners ningú pot arribar a ser feliç.

2.2.3.4. Secundaris

Els secundaris, en aquest film, com a moltes de les pel·lícules de Bogdanovich, són imprescindibles per l'argument, ja que és gràcies a ells que entenem la forma de vida del poble.

Apareix l'amo del bar, un home de més de cinquanta anys, protagonitzat per Ben Johnson, un veterà secundari en el gènere del western, que simbolitza el seny, l'experiència i la saviesa que dóna la vellesa dins el poble. És un home marcat per un passat tortuós i un fracàs tant amorós com professional, desanimat al veure que la seva vida ja no canviarà, resignat a mantenir una vida que no és la

que li pertany, nostàlgic i lligat a un fill deficient que ha condicionat la seva vida, però que estima amb bogeria i que protegeix davant un poble que no el compren.

Podríem considerar-lo el mestre de Sonny, doncs aquest es sent fascinat per ell, ja que és l'únic que l'entén, amb qui manté converses privades, parlant de sentiments i d'emocions. És només en aquests moments quant Sonny és realment feliç. Una de les escenes més emocionants del film és quan veiem a Sonny, un adolescent, parlant amb l'amo del bar a la vora del llac, mostrant-nos un jove admirat i en silenci, escoltant les històries d'un home sol que li transmet una confiança més aviat paternal.

L'amo del bar és una visió futurista del que podria ser Sonny de gran, encara que com ja veurem a TEXASVILLE, la vellesa de Sonny és molt més terrorífica.

Tenim també com a secundària important, la mare de Jacy. Aquesta i l'amo del bar mantenen una complicitat que encara que l'espectador no veu clarament, el film ens en dóna indicis molt clars. De joves, s'havien enamorat l'un de l'altre, però havien hagut de separar-se per causes alienes a ells i, veient-se cada dia pel poble, han hagut de reprimir els seus sentiments.

La mare de Jacy és una dona molt atractiva i intel·ligent, que encara que es mostra freda i arrogant, és una de les dones amb més sentiments i passió que ha retratat Bogdanovich en tota la seva filmografia.

Obligada a casar-se amb algú a qui no estimava, ha après a fer bona cara i a mostrar-se forta, educant una filla, ensenyant-li que l'amor no existeix. És una dona que ha viscut infeliç bona part de la seva vida i com a mètode de defensa s'ha col·locat un escut, un barrera entre els sentiments i ella mateixa, no havent tingut valor per a revelar-se davant una vida que li desagradava. Es limita a arreglar-se sempre i a tenir molt amants que, en realitat, no la gratifiquen en absolut, només li mostren la soledat que l'envolta.

No serà fins la mort de l'amo del bar quan acaba confessant a Sonny que era a ell

a qui havia estimat realment durant tota la vida. I encara que intenti retenir les llàgrimes, acaba plorant .

La dona de l'entrenador, amb la qual Sonny manté una relació durant bona part del film, és la típica dona submissa al marit, casada amb un home que es passa tot el dia entrenant al seu equip i que no s'adona que cada cop té menys temps per estar amb la seva dona, que es troba sola, trista i summament abandonada, però es dedica fer-li l'esmorzar i a planxar-li la roba al marit cada dia, ja que no té força ni ganes per resoldre la seva situació, doncs tampoc hi veu cap solució contundent, l'únic que desitja és una mica de companyia i comprensió.

Sonny que es troba al despertar de la seva vida sexual es deixa endur per ella, sense cap resistència, però poc a poc, s'adona que ella no desitja només sexe, sinó també companyia i estimació. Ell la comprèn, però també sap que no és el més apropiat per quedar-se amb ella. Aquesta, doncs, cau un altre cop dins una depressió de la qual, en realitat, no havia sortit mai, ni tan sols quant estava amb Sonny.

El fill deficient de l'amo del bar potser acaba d'introduir aquest punt dramàtic al film. Representa la bondat, la ingenuïtat i la innocència. Com era d'esperar, el seu principal protector, a part del seu pare, és Sonny, que sempre procura que no li facin mal, ja que la resta del poble, amb prou feines, es compadeix d'ell.

La mort del fill de l'amo del bar és també una de les escenes més emotives del film, no tant sols per la seva pròpia mort, potser aquell pobre noi que no feia mai mal a ningú era el que menys es mereixia morir, sinó també per la reacció dels que es troben al voltant seu que discuteixen, com si res, si el culpable de que l'hagin atropellat és el conductor o la víctima. És encara més emocionant la reacció furiosa de Sonny quant sortint del bar es troba al seu amic estès a terra i tot d'homes parlant al voltant seu.

2.3. WHAT'S UP, DOC?

Gènere: Comèdia

Nacionalitat: USA, 1972

Director: Peter Bogdanovich

Actors: Barbra Streisand, Ryan O'Neal, Madeline Kahn, Kenneth Mars, Austin Pendleton, Michael Murphy, Philip Roth, Sorrell Booke, Stefan Gierasch, Mabel Albertson, Liam Dunn, John Hillerman, George Morfogen, Graham Jarvis i Randy Quaid

Productor: Peter Bogdanovich

Guió: Peter Bogdanovich i Buck Henry

Fotografia: László Kovács

Música: Artie Butler

2.3.1. Sinopsi

Howard Banister és un jove musicòleg, seriós, tímid i despistat. Assisteix a San Francisco amb la seva promesa a una convenció on opta per una beca junt amb un altre participant per seguir investigant. La convenció es du a terme en un gran hotel on també s'hi allotja Judy, totalment contrària a ell, però que s'enamora de Howard al primer instant i el farà viure situacions d'allò més desbaratades, coses que ell mai hauria fet.

2.3.2. Comentari

QUE ME PASA, DOCTOR?, és una de les obres mestres del director, junt amb

THE LAST PICTURE SHOW, PAPER MOON, TARGETS, SAINT JACK i THEY ALL LAUGHED.

És un retrobament i homenatge a la gran comèdia americana dels anys 30 i 40, Bogdanovich aconsegueix, amb aquest film, fer riure a l'espectador amb la comicitat intel·ligent d'aquella època, fent que avui dia encara siguin vàlids i atractius els gags de llavors, barrejant els mètodes actuals i aconseguint un resultat magnífic en una desenfrenada carrera plena de malentesos.

Cal relacionar LA FIERA DE MI NIÑA de Howard Hawks amb aquest film del director, ja que entre altres coses els personatges tenen molt a veure d'una manera molt subtil. Ryan O'Neal, a l'estil anys 70, és el mateix home introvertit, maldestre i assenyat que el propi Cary Grant, mentre que Barbara Streisand, compleix les mateixes característiques que Katherine Hepburn, una dona divertida, simpàtica, oberta i massa atrevida, que fa les mil meravelles per fer caure als seus peus un home que sembla de pedra.

2.3.3. Personatges

Fotograma de WHAT'S UP, DOC?, 1972

2.3.3.1. Howard Bannister

Howard és el personatge capdal del film, junt amb Judy, Encara que no és un personatge còmic directament, no fa bestieses, ni explica acudits, és totalment

humorístic. La senzillesa de Howard, la seva manera de comportar-se, de parlar, de saber estar en públic i la relació tan surrealista que manté amb Junis, la seva promesa, el fa ser, segurament, ja que això és subjectiu, el personatge més còmic de la pel·lícula.

Bogdanovich busca un home alt i fort amb els cabells rossos i uns grans ulls verds amagats perquè interpreti un personatge que no lliga gens amb el seu físic. És curiós com, amb una americana vella i unes ulleres horribles, transforma un home aparentment atractiu. A través de la bellesa de Ryan O'Neal, com molts dels seus actors, potser Bogdanovich acontenta al seu públic, introduint-lo més profundament en la història. És ben cert que davant d'un personatge atractiu exteriorment, l'espectador hi fixa ràpidament la vista, encara que sigui un hàbit poc coherent i adequat, moltes vegades¹³

Howard és l'antítesi de tot allò interessant que pot tenir un home, a primera vista, ja que és un personatge tant portat a l'extrem que arriba a commoure, no només a Judy, també a l'espectador. Howard viu en un món a part amb les seves roques ígnies i sembla no entendre a la gent que l'envolta, sempre d'una manera molt humorística. Viu en una espècia de cúpula artificial. En aquest film no podríem anomenar l'aïllament de Howard una malaltia o auto-marginació, ja que Bogdanovich dona al personatge un tractament sa i còmic. Howard és un intel·lectual tímid i vergonyós que intenta comportar-se sempre amb educació i respecte, però que es mou en un món d'engany, lladres i manipuladors que el veuen com a un ésser estrany i indefens.

Però, tot i la seva gentilesa, Howard és un home molt pragmàtic, té muntada la seva vida a base d'uns esquemes que no es poden trencar. Quant coneix a Judy, la passivitat i tranquil·litat en la què vivia desapareix i es veu atacat i com que no té gaires recursos, quant a comportaments cap al sexe femení, es limita a sorprendre's i a buscar explicacions a fenòmens que només l'amor pot respondre.

¹³ Tot i així, cal afegir que la interpretació per part de l'actor és decisiva quant a l'interès de l'espectador, ja que l'atractiu físic només és una ajuda. Ha d'estar acompanyat, imprescindiblement, d'una bona interpretació.

És un jove despistat i poc observador, ja que hauran de passar moltes coses perquè Howard es deixi portar pels seus instints més primaris i s'adoni que per fi ell també s'ha enamorat, com tothom.

2.3.3.2. Judy

Judy posseeix tot allò que li falta a Howard, tot hi que Howard és perfectament còmic sent tal com és. Judy és una dona atractiva amb un potencial intel·lectual molt elevat però amb un greu problema de conducta, disciplina, ordre i mètode. La seva simpatia i atreviment, manipulant sempre les coses, sense mai ganes de fer mal, per sortir-se amb la seva, fa que l'espectador desitgi fermament que assoleixi el seu únic objectiu, conquistar a Howard.

És una dona jove plena d'alegria i seguretat en ella mateixa, que ha deixat enrera un passat que l'espectador desconeix i que sembla que sigui l'únic que l'inhibeixi i la intranquil·litzi. No és gens modesta ni discreta, cosa que causa situacions extremes i irreparables, però que tant els personatges com l'espectador li justifiquen sense dificultats.

Judy no vol fer mal a ningú, doncs ningú l'interessa prou com per això, accepta Howard. Ella farà el que sigui per aconseguir-lo i no s'adona que cada cop enreda més les coses.

Al cap i a la fi, Judy, és tant diferent a la resta com Howard. S'interessa per tot, però no es decideix per res especialment, un exemple és la quantitat de carreres que ha començat, però no n'ha acabat mai ni una. Sembla que amb aquest sentit tingui por a fer les coses com cal, ben fetes, amb coherència i correlació, i potser per això, s'enamora de Howard, que és el seu contrari.

2.3.3.3. Junis

Personalment a mi Junis em fa una mica de pena. Bogdanovich sap que aquest personatge pot despertar aquest sentiment a l'espectador i com que s'acaba

separant del seu promès, Howard, el director l'aparella amb el jutge del certamen on Howard presenta la seva investigació científica. Com si al ser una comèdia no volgués que es quedés sola, cosa que provocaria una certa insatisfacció.

Junis és una dona bastant estrafolària, que en comptes de semblar la dona de Howard fa més la figura de la seva mare, doncs ell l'obeeix com si de la seva progenitora es tractés i ell fos un nen petit.

Junis és autoritària, però sense arribar a ser cruel, ella coneix les limitacions que té Howard a l'hora de desenvolupar-se en públic i només pretén aconsellar-lo a base de discursos gens propis d'un viatge de noses, és cridanera i inoportuna però la seva indiscreció no resulta, a diferència de Judy, gens atractiva, ja que la converteix, en segons quins moments, en una dona massa vulgar.

2.3.3.4. Secundaris

A part de les relacions de parella, ¿QUÈ EM PASSA, DOCTOR? també juga amb els embolics entre tots els que s'allotgen a l'hotel. Trobem el conflicte de les maletes, que es repeteix curiosament a NICKELODEON, en el que tots els personatges posseeixen la mateixa maleta de quadres vermells i per aquest motiu van passant de mans en mans inconscientment. És necessari, doncs, un nombre elevat d'actors amb importància considerable per fer que aquesta comicitat col·lectiva funcioni.

Troblem entre els actors secundaris més importants el contrincant de Howard per optà al premi per la investigació.

És un farsant i un mentider que es fa passar per un musicòleg que presenta un estudi que en realitat ha plagiat d'un llibre. Vesteix estrafolàriament i a primera vista sembla fins hi tot exòtic. El seu pentinat modern té gràcia per si sol, però la manera que té de jugar amb el seu cabell, de moure's i de parlar, encara en té més. No es parla en cap moment de la seva orientació sexual, però sembla que, per donar un aspecte més diferent i distintiu, es fa passar per homosexual.

Amb aquest personatge, Bogdanovich, fa una crítica a tots aquells que a través de les aparences es fan passar per intel·lectuals i l'únic que aconsegueixen és fer el ridícul. El mateix Bogdanovich, en una entrevista, classificà aquest personatge d'esnob.

Amb Henry, el conserge de l'hotel i el seus ajudants, uns lladres de joies i altres en busca de documents d'alt contingut secret, Bogdanovich ens mostra la societat americana de l'època. Encara que ens ensenya un món ple d'avarícia i engany d'una forma còmica, el seu to és totalment irònic quan a través de Howard mostra el contrast entre aquest mateix personatge i el lladres que l'envolten. És una exageració per part del director, però amb aquest missatge ens descriu una societat plena de defectes on ser honrat sembla que n'és el pitjor.

2.4. PAPER MOON

Gènere: Comèdia dramàtica

Nacionalitat: USA, 1973

Director: Peter Bogdanovich

Actors: Ryan O'Neal, Tatum O'Neal, Madeline Kahn, John Hillerman, P.J. Johnson, Jessie Lee Fulton, James N. Harrell, Lila , aters, Noble Willingham, Bob Young, Jack Saunders, Jody Wilbur, Liz Ross, Yvonne Harrison i Dorothy Price

Productor: Peter Bogdanovich

Guió: Joe David Brown i Alvin Sargent

Fotografia: László Kovács

2.4.1. Sinopsi

Moses, un jove venedor de bíblies que va casa per casa oferint el seu producte, assisteix a l'enterrament d'una vella coneguda que ha deixat una filla orfe de nou anys, Addie. Les dues veïnes que es troben a l'enterrament, juntament amb el sacerdot, li demanen a Moses que porti a la nena fins la propera població, on la recollirà la seva tia, ja que a ell li va de camí amb el cotxe.

Tot i així els plans de Moses es veuen truncats quan la nena, pensant-se que és el seu pare, ja que s'assemblen bastant¹⁴, organitza un escàndol i l'amenaça amb quedar-se amb els seus diners si no la porta amb ell en comptes de deixar-la amb la seva tia, la qual pràcticament no coneix de res.

Moses es veu obligat a acceptar i envia una carta a la tia comunicant-li que Addie arribarà uns dies més tard. Moses, per altra banda, és un farsant que enganya a les vídues venent bíblies de luxe, fent veure que les havia encarregat el marit difunt poc abans de morir. Amb poc temps, Moses es dona compte que Addie pot servir-li d'ajuda en els seus negocis, gràcies a la seva intel·ligència i aire innocent. Amb Addie, Moses realitzarà varis tipus d'enganys, manipulant el canvi de les dependents, enredant a traficants d'alcohol...

Finalment, quan el *sheriff* del comtat els descobreix i apallissa a Moses i li treu els diners, aquest decideix portar definitivament Addie amb la seva tia, però una estranya relació paterno-filial ha sorgit entre els dos inconscientment i encara que Moses ha intentat evitar-ho en tot moment, ara ja no poden separar-se.

2.4.2. Comentari

És amb la realització de PAPER MOON que Bogdanovich arriba a aquest punt d'esplendor i sensibilitat que molts cinèfils ja havien observat a THE LAST

¹⁴ De fet, el personatge d'Addie, interpretat per Tatum O'Neal, és filla, en la vida real de Ryan O'Neal, actor que interpreta a Moses.

PICTURE SHOW. Un recorda EL CHICO, de Chaplin mentre veu PAPER MOON, però hi ha notables diferències que fan que les dues pel·lícules només comparteixin la idea principal, al relacionar un jovenet amb un adult en mig d'un món marginal i de conductes incorrectes

THE KID, Charles Chaplin, 1921

Tatum O'Neal a PAPER MOON, 1973

Situada a Kansas i a Missouri, Bogdanovich ens mostra la societat decaïent dels anys trenta i la depressió ianqui. Ens evoca un passat, que com sempre fou millor, amb un aire retrospectiu a través d'una esplèndida fotografia ennuvolada i un blanc i negre com a únics colors, que aporten al film un sentiment nostàlgic que com ja hem vist també posseeix THE LAST PICTURE SHOW.

LUNA DE PAPEL és un film original i sorprenent. Original perquè surt dels esquemes clàssics, trencant, a més, algun tabú establert com a norma i sorprenent perquè a pesar de la seva potència conserva tots els valors com espectacle.

El més apreciable d'aquest film és la relació entre Addie i Moses, en el fons es tracta d'un conte d'amor, degut a la precoç maduresa femenina de Addie, la seva franquesa i espontaneïtat davant la inseguretat desbordant del frívol oportunista,

Moses. L'espectador llegeix entre línies quan observa l'apassionada relació entre els dos, doncs no cal que succeeixi res significatiu. Des del punt de vista psicològic és la típica història, a pesar de la diferència d'edat i els condicionants físics, entre un home i una dona. LUNA DE PAPEL és el relat de dues persones que s'exploten mútuament, fins arribar a necessitar-se una a l'altre. La fisonomia depressiva de l'ambient i el sobri tractament humorístic engloba una veritat psicològica de fons, ja que Moses no és més que un perdedor i Addie la filla d'una dona fàcil, cosa que els diferencia i els fa conviure units al marge d'una societat frívolitzada.

Com digué P. M. Lamet (crític de cine): “ *LUNA DE PAPEL es un juguete de artesanía, realizado con primor de orfebre y un cariño de hijo que vuelve sus ojos, no sin estremecimiento, al álbum de sus abuelos. Quizá LUNA DE PAPEL sea una historia insignificante bien contada, en medio de un cine sobrecargado de desmelenamientos sexuales i violencia, merecia la pena: una ternura contenida en el corazón mismo de una sociedad que no la merece*”

A diferència de molts dels films del director, LUNA DE PAPEL, no és en absolut un film coral, ja que els secundaris són pocs i de poca importància.

LUNA DE PAPEL, va obtenir la “*Concha de Plata*”, entre altres premis i també el del Cercle d'Escriptors Cinematogràfics al millor guió.

2.4.3. Personatges

2.4.3.1. Moses

Ryan O'Neal¹⁵ interpreta a un jove venedor de bíblies, farsant, oportunista i avariciós que ha fracassat en tots els àmbits i ara es dedica a realitzar frauds a petita escala per anar resolent-se la vida sense haver de treballar ni assumir cap tipus de responsabilitat. Com va dir el mateix Bogdanovich, referint-se a la relació

¹⁵ Veiem, per tant que Bogdanovich repeteix amb els seus actors, cosa que ja anirem veient al llarg de la seva filmografia.

entre els dos personatges ; *“Lo peor que podría pasarle a Addie es quedarse con Moses, pero le quiere. Sin embargo no tengo muy claro si él la quiere a ella; claro que el propio Moses duda sobre esto mismo. Me imagino que lo que sí es verdad es que siente un gran vacío cuando no está con ella, sobre todo porque nunca tubo ninguna relación con nadie”*, l'espectador, per tant, es compadeix del personatge. Aquest ha estat sempre incapaç d'estimar, ha viscut durant molt de temps pel seu compte i l'únic que l'importava era ell mateix i els seus múltiples problemes, però Moses també és humà i és bonica la forma en què evoluciona el personatge en tant que va convivint amb la nena. Personalment penso que Moses arriba a estimar a Addie, però ni tant sols ell se n'adona.

2.4.3.2. Addie

Addie, interpretada per la filla de Ryan O'Neal, és un dels personatges més dolços, entranyables i a la vegada madurs i intel·ligents que ha retratat Bogdanovich al llarg de totes les seves pel·lícules.

Addie només té nou anys, però posseeix una feminitat precoç encantadora, una capacitat resolutiva i una maduresa poc pròpies de la seva edat.

Addie és quasi un brot espontani de la naturalesa que exigeix un lloc en una societat que sembla no estar a la seva altura. Una cançó de fira i l'aparició d'aquest tipus de criatura visualitzen aquesta símbol de infantesa truncada per una societat cruel i despietada que fa que aquests nens que haurien de viure feliços sobrevisquin maquinant ells mateixos plans poc ètics i gens morals per no ser destruïts.

Addie fa servir el xantatge, el perfum i fins hi tot el canvi de roba per aconseguir que Moses es quedi amb ella. Bogdanovich ens mostra, per tant, una nena decidida i atrevida que sembla negar-se a tenir aquests nou anys que la fan tant irresistible als ulls de l'espectador.

2.4.3.3. *Trixie Delight*

Repetint l'actriu Madeline Kahn, que anteriorment fou Junis a ¿QUE ME PASSA, DOCTOR? Bogdanovich ens presenta un personatge igual de marginal que els altres dos.

Trixie és una dona que es val sempre el seu físic per atreure els homes i aprofitant totes les ocasions possibles, robar tot allò de valor que posseeixin.

Trixie va acompanyada per una criada de raça negra, a la qual paga una misèria pels seus serveis i tracta amb molt poca delicadesa.

Veiem, per tant, a través de la relació entre Trixi i la seva criada, el rebuig i l'explotació de segons quins blancs cap als negres, molt habitual als anys trenta, època en la qual està situada la història (tinguem en compte que el racisme, desgraciadament, és encara una postura vigent en algunes persones).

Trixie és oportunista, ignorant, vulgar i egoista, però en realitat és tan sols una pobra dona sola que mai ha tingut una relació seriosa i que supleix la falta d'amor i tendresa amb l'engany i la manipulació, mostrant als homes una faceta alegre i falsa que a vegades resulta massa histriònica.

Sols hi ha un moment en el qual Trixi es mostra tal com es: quan es sincera a Addie i li demana, més aviat li prega, que la deixi quedar-se un temps tranquil·la amb Moses, sense inconvenients (ja que la nena està gelosa) mentre li confessa que la relació entre ella i Moses no durarà gaire i que Addie el tindrà per sempre. Reconeix que no ha triomfat en la vida i que coneix perfectament les seves limitacions. És llavors quant l'espectador es compadeix de Trixie i s'adona de com el director retrata a una pobra gent forjada per una societat decadent que els empeny a una vida mediocre plena de mentides.

2.5. NICKELODEON

Gènere: Comèdia

Nacionalitat: Gran Bretaña / USA, 1976

Director: Peter Bogdanovich

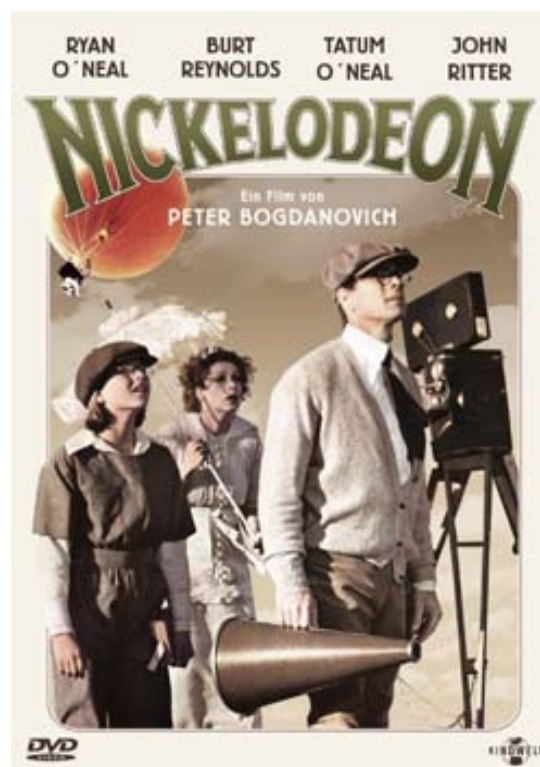
Actors: Ryan O'Neal, Burt Reynolds, Tatum O'Neal, Brian Keith, Stella Stevens, John Ritter, Jane Hitchcock, Jack Perkins, Brion James, Sidney Armus, Joe Warfield, Tamar Cooper, Alan Gibbs, Mathew Anden i Lorenzo Music

Productor: Robert Chartoff, Frank Marshall i Irwin Winkler

Guió: Peter Bogdanovich i W.D. Richter

Fotografia: László Kovács

Música: Richard Hazard

Cal, per entendre l'argument del film, situar prèviament aquest dins el seu context històric que ens explica, pràcticament, el propi film.

NICKELODEON, film situat a començament de segle XX ens mostra els inicis de Hollywood, i en conseqüència la primera realització de films, ben diferents al què ara entenem per pel·lícula.

La primera vegada que es va sentir a parlar de Hollywood (prop de Los Angeles) fou en 1894. Llavors era territori plàcid i assolellat, fet d'arbustos groguencs, arbres fruiters i palmeres. Durant molt de temps els seus únics habitants foren indis cahuenga o cherokee que hi acampaven al voltant.

Al canviar de segle els habitants ja eren uns quants centenars, però que depenien

de Los Angeles. Però poc a poc Hollywood va passar a ser un lloc de refugi en una societat plena de gangsters, xantatgistes, traficants de droga... Molts dels “pioners” en busca de fortuna marxaren cap a l'oest però per damunt de tot fugien d'una guerra industrial i violenta encapçalada pel trust Edison que gelós de les seves patents exigia quantitats de diners molt elevades a aquelles productores cinematogràfiques que utilitzaven les seves cameres Kinetoscope. Els que no volien pagar aquest tribut, anomenats independents, eren perseguits amb objectiu de espantar-los, o si era convenient, causa'ls-hi la mort. Hollywood ofería un refugi segur, lluny de Nova York. Molts directors de cine, per tant, començaren a realitzar els seus films en aquell desert territori, que a par de molt d'espai, els ofería 350 dies de sol a l'any, cosa que possibilitava temps pels rodatges.

Al 1913, Hollywood va desplaçar Nova York com a centre productor de pel·lícules. Noms com Griffith (NACIMIENTO DE UNA NACIÓN), Sennett, Ince, Zukor, Lasky i de Mille (directors de cine també anomenats independents) van assentar a la ciutat una gran indústria amb estrelles com Mary Pickford, Douglas Fairbanks, Theda Bara o el mateix Chaplin.

Malgrat el creixement de producció cinematogràfica, entre la aristocràcia de Hollywood, la gent de cine era mal vista i a vegades menyspreada, per això es va començar a buscar, frenèticament, gent amb poder per intervenir en el cine i així donar un toc de noblesa a les arts cinematogràfiques. La busca va ser constant i va donar resultats molt positius.

2.5.1. Sinopsi

Leo Harligan comença exercint coma advocat, però en vistes del seu fracàs laboral i per mera casualitat, es veu immers, fent de guionista, en una companyia cinematogràfica independent perseguida per la companyia Padents, la qual ha estat contractada per Edison, citat en el context històric.

Finalment i per una sèrie de circumstàncies imprevistes, Harligan acaba a Hollywood on ha de dirigir les seves pel·lícules, ja que el director de la companyia

en la qual treballava ha desaparegut sobtadament.

Entre els seus actors trobem a Katalyn i Buck, que aniran a parar al seu rodatge també de manera causal. Harligan passarà aventures de tota mena: persecucions per part d'Edison, menyspreus al començament al ser un home de cine i després, admiradors, quan la seva tasca ja estigui molt més valorada...

Paral·lelament Katalyn i Buck, s'enamoraran i això comportarà un triangle amorós amb Leo i petites discrepàncies entre els tres.

Burt Reynolds i Stella Stevens, a NICKELODEON, 1976

2.5.2. Comentari

Es fa més interessant veure NICKELODEON, si anteriorment s'ha vist ¿QUÉ ME PASA, DOCTOR?, doncs les semblances entre elles i els homenatges a altres films són molt evidents, són aquells aspectes que fan inconfusibles el cine de Bogdanovich.

NICKELODEON no és tant sols un film coral, com ¿QUÉ ME PASA, DOCTOR?, sinó que també usa un to humorístic bastant semblant, encara que, com diuen molts crítics i espectadors, no tan efectiu. A les dues pel·lícules apareix la ridícula confusió de maletes constant i les equivocacions en quant als noms dels personatges per part del personatge femení principal. També apareixen gags

pràcticament iguals. Tant Buck a NICKELODEON, com la dona vella i rica a ¿QUÉ ME PASA DOCTOR?, demanen, en arribar a la recepció de l'hotel, per un secretari que no existeix.

Per altra banda tornem a trobar la relació entre Ryan O'Neal i Tatum O'Neal, la seva filla. Però aquest cop la ficció no intenta recordar la realitat com passa a LUNA DE PAPEL, ja que la relació entre els dos personatges no és ni molt menys igual de paterno-filial. Entre ells només existeix un sentiment afectiu mutu, potser de protecció per part de Leo cap a ella. Leo sempre veurà a la nena com el que és i ella veurà en Leo un home adult i desconcertat que a vegades la fa riure una mica. Tot hi així, igual que a LUNA DE PAPEL, Bogdanovich retrata al personatge de Tatum O'Neal com a una nena massa adulta i més espavilada del que hauria de ser. Katelyn ens recorda bastant a Judy i Leo al despistat Howard Bannister de ¿QUÉ ME PASA, DOCTOR?

Encara que NICKELODEON ens apropa molt fidelment, malgrat que amb un to còmic, a la realitat de l'època, ja que retrata molt bé els conflictes i dificultats que sorgiren quan el cine començà a aparèixer, no supera, ni tant sols iguala la comicitat tant intel·ligent que Bogdanovich fa servir en altres films. Bogdanovich intenta, a NICKELODEON, fer riure al públic d'una manera massa comercial i superficial, característiques que no el descriuen en absolut i que li aportaren crítiques molt dolentes per part d'espectadors que fidels, havien confiat en el seu talent i en la seva capacitat. Bogdanovich pensà que un to humorístic molt més mediocre seria molt més amè pels que encara no el valoraven, però sigui com sigui, el resultat no va ser el que esperava, ja que amb aquest film els crítics començaren a barrejar el director amb els seus contemporanis que en cap moment havien arribat al seu nivell.

Tot hi així la interpretació per part dels actors continua sent igual de treballada i minuciosa, els acudits, encara que una mica "passats de voltes" continuen sent graciosos i els múltiples homenatges que apareixen, molts a Charles Chaplin, segueixen demostrant que Bogdanovich no deixà mai de ser un home molt cultivat i que modest, mostrava a l'espectador l'admiració que sentia per aquells

que l'havien ensenyat a dirigir.

2.5.3. Personatges

2.5.3.1. Leo

Leo Harlligan recorda a aquell Howard Bannister que havíem vist anteriorment a ¿QUÉ ME PASA, DOCTOR?. Igual de despistat, poc sociable i maldestre. Però, per altra banda, és molt més ambiciós i té molt més geni, adjectius que recorden a un Moses molt més despietat que Howard. Podríem dir que Leo és una barreja entre l'educació i la discreció de Howard i la manipulació de Moses, sense deixar enrera aquella poca gràcia per desenvolupar-se, ja que Leo és el més maldestre dels tres, pràcticament es passa més de la meitat del film sofrint múltiples accident domèstics, a vegades massa forçats.

Leo és una espècie de Mesies enmig d'una terra promesa on es compleixen tots els desigs de la gent perduda i desesperada, que necessiten la figura de Moses per fer realitat els seus objectius. Tot hi així Leo no és tant resolutiu com un Mesies, ja que era un advocat i per casualitat és veu en mig d'una història de la que no pot escapar. Ha de dirigir una pel·lícula i en realitat no en coneix, en absolut, la tècnica ni la teoria.

Leo sofrirà una evolució al llarg del film. Primer es veurà obligat a realitzar pel·lícules en contra de la seva voluntat i de mala gana, envoltat per un seguit d'actors mediocres que sols tenen ganes de fer el que els toca i cobrar el que els pertany, però a mida que la història avança, Leo s'anirà implicant inconscientment en la seva feina i anirà estimant el seu treball, defensant els seus drets i la seva tasca, descobrint tot el que té de bonic el cinema i fent viure, al seu equip, sensacions mai sentides.

2.5.3.2. Katalyn

Katalyn és potser una exageració forçada del personatge de Judy de ¿QUÉ ME

PASA, DOCTOR?. És ella qui fa trontollar els personatges masculins, els fa ballar al seu ritme sense cap malícia, però causant, inconscientment i d'una manera inevitable, un efecte imant constant. Tot hi així Katalyn s'assembla encara més al personatge de Katherine Hepburn a LA FIERA DE MI NIÑA, d'on Bogdanovich havia agafat la idea. Katalyn és igual de maldestre, o potser més que Leo i té la capacitat de destrossar-ho tot sense controlar-ho, com el personatge de Hepburn creat per Howard Hawks.

Katalyn és un personatge divertit i intel·ligent però dotat d'una innocència i ingenuïtat, a vegades fingides, que la redimeixen de qualsevol responsabilitat. Katalyn és inconstant i capritxosa, ja que tan bon punt vol estar amb Buck com amb Leo, ambdós fascinats per ella.

Katalyn, encara que és intel·ligent i sensible viu en un món apart i en estat de felicitat constant. Per ella allò que podria semblar un problema és del tot relatiu i les preocupacions no existeixen fins que no es manifesten en un estat extrem. Potser és per això que tothom l'estima, ja que ella aporta als altres un alegria vertadera que a molts ens fa falta, de tant en tant.

2.5.3.3. Buck

Buck és divertit i decidit, és molt més emprenedor que el seu company Leo. Intenta fer veure als altres que pot amb tot i que és molt més valent del que sembla, ja sigui per aconseguir diners, parella o amics.

Buck és un rodamón que s'ha passat la vida voltant sense saber exactament el que desitja, cosa que l'ha fet treballar en varis llocs i realitzar tasques ben diferents unes de les altres. Ha conegut a molta gent, però sembla no estar content amb ningú, no l'entristeix estar sol o no tenir diners. Ell només desitja viure el moment i aprofitar totes les ocasions possibles per passar-s'ho bé i treure'n algun profit.

Cal destacar la roba que porta. Va vestit amb americana i pantalons estampats a

quadres, recordant un escocès. No s'adapta gens a la moda de l'època, ja que el seu vestuari resulta ridícul i extravagant.

2.5.3.4. Secundaris

Al ser un film coral, el secundaris tornen a posseir molta força i importància, ja que és a través d'ells que l'objectiu dels personatges principals es pot dur a terme. Els personatges secundaris són els actors que Leo necessita per fer realitat les seves pel·lícules. Són gent que viuen de l'espectacle, que anteriorment havien actuat en circs o teatres i que s'ho han jugat tot per entrar en el món del cinema i només hi han trobat problemes i complicacions, persecucions i falta de llibertat. Amb tot, tant sols realitzen la seva feina i es troben frustrats i enganyats per un món que ells creien fantàstic. Amb l'ajuda de Leo, Buck i l'afecte de Katalyn tornaran a recobrar l'esperança perduda.

Entre els secundaris val la pena destacar a la nena, ja quasi adolescent, que encarna Tatum O'Neal. Com ja hem vist abans, es tornen a repetir personatges i caràcters. La noieta en mig d'aquell paisatge desert torna a ser un punt de tendresa sense ser-ho. M'explico: El personatge és tant sols una nena que ajuda un mica a tothom; recull, endreça, envia cartes, aporta idees... És un personatge que per l'edat que té i la feina que realitza podria resultar tendre i dolç, però Tatum torna a ser una noia intuïtiva i intel·ligent, constituïda per una trapelleria atractiva, ara més visible, ja que té cinc anys més que a Nickelodeon.

Tot i així el personatge canvia. Deixa de ser aquell infant presumit i fi per ésser un noia que pràcticament sembla un noi. Això no tant sols ho veiem en la seva forma de vestir, sinó també en lla de parlar i de comportar-se en segons quins moments. D'altra banda quan tot l'equip se'n va a veure el seu film a la ciutat, ella i les altres dones s'arreglen i podem veure en el personatge aquell atractiu precoç, ja detectat anteriorment, que converteix a la nena en una mena d'àngel caigut del cel ple de puresa i saviesa. El personatge de Tatum torna a quedar molt lluny de la vulgaritat i de la superficialitat de moltes dones que apareixen en el film i resulta, un altre cop, la dona més interessant de la pel·lícula.

2.6. MASK

Gènere: Drama

Nacionalitat USA, 1985

Director: Peter Bogdanovich

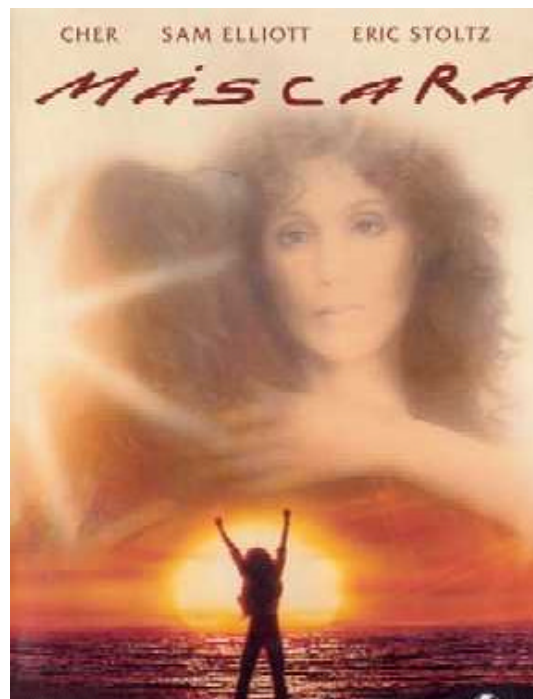
Actors: Cher, Sam Elliott, Eric Stoltz, Estelle Getty, Richard A. Dysart, Laura Dern, Mico Mercurio, Harry Carey Jr., Dennis Burkley, Lawrence Monoson, Ben Piazza, L. Craig King, Alexandra Powers, Kelly Jo Minter i Joe Unger

Productor: Martin Starger

Guió: Anna Hamilton Phelan

Fotografia: László Kovács

Música: Dennis Ricotta

2.6.1. Sinopsi

Basada en una història real, Rocky Dennis és un adolescent amb una malaltia crònica anomenada “displàsia craniòdia fiseal” que afecta una part determinada del seu físic. La malaltia li desfigura la cara i li crea un crani desmesurat fins a tal punt de semblar una vertadera màscara. Però Rocky està dotat d’una intel·ligència molt elevada amb la qual intenta adaptar-se al seu entorn, encara que sap que les seves possibilitats de vida són molt poques, ja que la malaltia no permet viure més de vuit anys i sortosament Rocky ja en té disset.

Tot hi així viu en una família al marge de la societat, envoltat per una colla de Hell's Angels i una mare molt maternal i protectora però drogaaddicte (en graus

poc pronunciats) i amb una vida sexual convencionalment poc estable i perseverant.

Un bon dia, arriba a les vides de la família Gar, un antic nuvi de Rusty, la mare de Rocky (que fou el seu únic amor vertader) i intentarà canviar a Rusty quant els seus vicis i fer una mica més feliç Rocky, demostrant-li que la vida és molt més que el que pensin els altres de tu.

2.6.2. Comentari

Possiblement, MÀSCARA és el film més melodramàtic del director. Al contrari de les pel·lícules anteriors, aquesta ens emociona d'una manera directa, no has de pensar molt ni reflexionar gaire per veure el dramatisme de la història i més sabent que es tracta d'un fet real. A pesar que Bogdanovich intenta retratar Rocky sense gaires escenes penoses i catastròfiques, ja que veiem una relació entre aquest i la societat discreta, sense ressaltar comportaments cruels per part de la gent que l'envolta, és inevitable contenir les llàgrimes, ja que paradoxalment, aquesta naturalitat en la que ens veiem immersors quan visionem el film ens apropa més als personatges, als seus sentiments i pensaments. Bogdanovich no es compadeix dels seus personatges sinó que els tracta amb dignitat i com a persones corrents. Només pretén fer públic a través de l'art un cas real i conflictiu i potser això encara entendreix més a l'espectador.

Com digué José Luis Guarner (crític de cine): *"MASK no apunta a los sentimientos, sino directamente a las glándulas lacrimales"*¹⁶

2.6.3. Personatges

2.6.3.1. Rusty Dennis

Rusty, el personatge que consolidà a Cher com actriu és una mare abnegada,

¹⁶ Consultar bibliografia.

protectora i molt maternal però que pateix una lleu addicció a les drogues i posseeix una vida sexual convencionalment massa agitada. Ambdós factors afecten negativament Rocky, el seu fill, però com ja he dit abans, Rusty estima amb devoció el seu fill i com el més important, creu en ell i en les seves possibilitats com a persona, les quals no s'han de veure condicionades per la seva malaltia.

Rusty és una dona molt atractiva, tant físicament com psíquicament. És una dona lluitadora i molt forta que s'ha passat bona part de la seva vida tenint cura del seu fill, barallant-se amb els metges i amb tota la societat en general i que finalment treu forces per sortir de la seva addicció, causada per una vida, encara que a vegades feliç, amb un rerafons dolorós i traumàtic.

Rusty té una mirada intensa i passional que transmet tant al seu fill com a les seves múltiples històries amoroses que només la fan oblidar la realitat durant uns moments.

Rusty treu les seves forces finals quan Gar arriba, ja que és l'únic home que la compren realment i li dona felicitat, exceptuant a Rocky.

Cher, Sam Elliott, a MASK, 1985

2.6.3.2. Gar

Potser Gar és l'home més centrat que ha retratat Bogdanovich, encara que es mou, com pràcticament tots els seus personatges, dins d'un món marginal.

Gar és un home d'idees clares i amb objectius molt concrets. Posseeix una fortalesa emocional quasi irreal. Sent, s'emociona, estima i odia com tots els altres però està dotat d'una discreció, serenitat i reflexió mental idònies. El més sorprenent d'aquest personatge és que, malgrat la seva capacitat analítica totalment individual i silenciosa, l'espectador dedueix en tot moment els seus sentiments i pensaments que sembla ocultar i no és, ni molt menys que no s'expressi, ja és un home tendre i mostra en tot moment la seva estimació per Rusty i Rocky, però ho fa d'una manera tan passiva, sense arribar a ser insuficient o escassa, que dona la sensació que hagi de tenir solucions per tot.

Per primer cop, Bogdanovich dóna poder a un home, si més no, igualitàriament a la dona, que anteriorment sempre havia sigut qui manipulava la trama i al seu enamorat, fent-lo córrer d'un cantó a l'altre.

2.6.3.3. Rocky

Rocky, a part de la seva malaltia, no té res de particular. És un adolescent amb tots els conflictes que això comporta (amor, amistat, estudis...) Tot i així, Rocky posseeix una intel·ligència molt elevada i potenciant les seves capacitats mentals aconsegueix guanyar-se l'estimació dels amics que anirà fent a varis llocs (escola, campament d'estiu...) Tots els seus amics quan el coneixen el rebutgen i se n'aparten, però quan descobreixen tal com és, l'admiren i l'acullen com un amic més, sense cap problema. S'ha de dir, també, que Rocky té una gran capacitat per atraure a la gent, doncs és un adolescent cordial, amable i simpàtic. Potser Bogdanovich per contrarestar el problema de la seva deformació cranial dona una visió massa idealitzada del caràcter d'un noi de disset anys.

A pesar de la seva desgràcia, de la qual ell és conscient de les conseqüències, Rocky és optimista i alegre, bondadós i amable. Prefereix no amargar-se l'existència i fer la seva vida amb normalitat. Es passa bona part del film demostrant la seva fortalesa i ganes de viure, degustant cada moment al màxim, però és inevitable veure'l plorar quant, sol a la seva habitació, la malaltia el consumeix per dins i li recorda que aviat morirà.

2.6.3.4. Secundaris

Rocky i la seva família, com molta gent als anys 80, tenien com amics un grup bastant nombrós de Hell's Angels, motoristes a gran escala vestits de «rockers» amb aspecte una mica aterrador, però que en realitat resulten ser les millors persones del barri, cosa que sembla massa irreal. Com diu Octavi Martí (crític de cine) “ *Si hay algo poco creíble en MÁSCARA son los idealizados Hells Angels, que, eso no debe olvidarse, son vistos siempre des de dentro, sin conflictos con el exterior*” també José Luís Guarnier opinà sobre aquest tractament tan desmesuradament alterat dels famosos Hell's Angels: “... *ángeles del infierno, quienes, a pesar de su aspecto poco tranquilizador, son más buenos que el pan. Mucho mejores y en eso ya discrepo que la mayoría de gente de apariencia más habitual que se relaciona bagamente con el chico*”¹⁷

2.7. TEXASVILLE

Gènere: Drama

Nacionalitat: USA, 1990

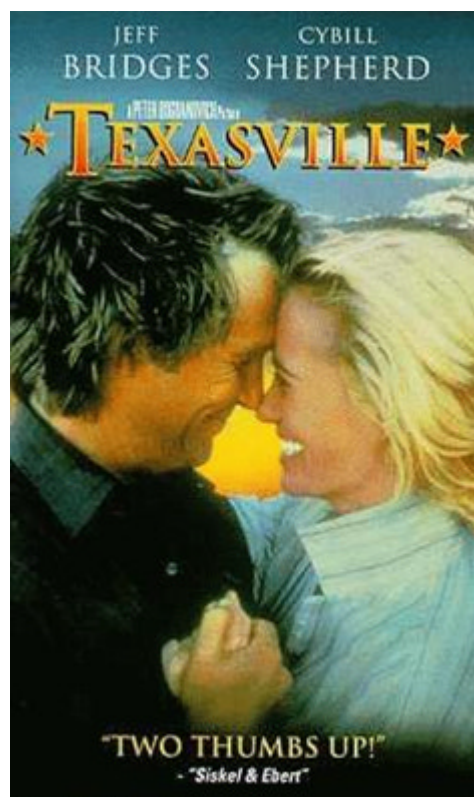
Director: Peter Bogdanovich

Actors: Harvey Christiansen, Pearl Jones, Loyd Catlett, Jimmy Howell, Romi Snyder, Kay Pering, Allison Marich, Katherine Bongfeldt, Earl Poole Ball, Su Hyatt, Angie Bolling, William McNamara, Eileen Brennan, Randy Quaid i Cloris Leachman

Productor: Peter Bogdanovich i Barry Spikings

Guió: Larry McMurtry i Peter Bogdanovich

Fotografia: Nicholas Josef von Sternberg

¹⁷ Consultar bibliografia

2.7.1. Sinopsi

Texasville retroba l'antic poble de Texas presentat a THE LAST PICTURE SHOW i els seus personatges trenta anys després. Ens situa al 1984, quan el comtat es disposa a celebrar el seu centenari. A la vila d'Arene tot ha canviat. Sonny és ara l'alcalde de la moribunda població i pateix una senilitat prematura, la dona de l'entrenador és ara una fidel secretària i Duane es troba lligat a tenir cura del seu vell amic que no ens recorda gens aquell jove entranyable i somiador. Jacy torna al comtat per celebrar el centenari i reveure el seu antic poble i com ella ja suposava, retroba els seus amics i familiars frustrats i entristits, plens de penes, resignats a morir en un món que els ha condicionat, tal com l'hagués determinat a ella si no hagués marxat.

2.7.2. Comentari

És curiós veure l'evolució de Bogdanovich. Després dels èxits tant rotunds que va obtenir per TARGETS, THE LAST PICTURE SHOW, WHAT'S UP, DOC? i PAPER MOON, juntament amb els seus treballs com a crític, vingué la caiguda progressiva amb NICKELODEON i altres films. Però Bogdanovich tornà a demostrar el seu talent amb SAINT JACK, TODOS RIERON i MASK, però recaigué amb TEXASVILLE, cosa que per ell havia de ser impossible ja que el film era una continuació fidel a l'èxit que el portà al cim com a director.

Diuen que segones parts mai són bones i encara que aquesta frase no és més que un tòpic, s'ha de reconèixer que acostuma a complir-se i en el cas d'aquest film es fa realitat. TEXASVILLE, com exposaren molts crítics, no assoleix el punt d'esplendor de THE LAST PICTURE SHOW, al contrari. Així com aquesta fou una elegia qualificada com una de les millors pel·lícules de l'època, la primera resultà un fracàs contundent, fet que també va fer canviar la forma d'escriure dels crítics sobre el director. Per exemple: José Luis Guarnier, un dels seus crítics més fidels, descriví el film sense embuts: *"TEXASVILLE és una pel·lícula tova, cínica i sentimentaloides, els personatges de la qual són simples criatures. L'amargor de*

*Bogdanovich es comprèn, però no justifica aquesta revisió falsament texana d'Escenes de la lucha de clases en Beverly Hills*¹⁸

2.7.3. Personatges

2.7.3.1. Sonny

Sonny, a TEXASVILLE deixa de ser aquell noi amb ganes de canviar per convertir-se en un adult víctima d'una senilitat crònica que començarà a afectar-lo després de ser elegit alcalde del poble. Els habitants havien decidit que fos ell el qui posés ordre al comtat, ja que era el jove més emprenedor i intel·ligent, però la seva malaltia inesperada, al contrari del que es podria esperar, no inquieta a la resta del poble i potser per pena i llàstima decideixen seguir comptant amb ell com alcalde, encara que Sonny ja no es troba en condicions de dur a terme correctament el seu càrrec. Aquest fet, demostra un cop més, la passivitat del personatges de la pel·lícula.

Sonny és ara un home trist i sol, pràcticament sense cap pensament racional, ple de records borrosos que quasi ni li permeten fer memòria i recordar qui són els seus amics i a qui realment estima. Tot i així, i no tant sols per la malaltia, continua sent bondadós i inofensiu, però a deixat enrera, com si mai haguessin existit, tots els seus desigs i objectius. El més llastimós és que és ara Duane qui s'ha d'ocupar d'ell, cosa que ha fet obtenir a aquest major responsabilitat i intel·ligència. Sonny només veu en el seu amic un home que el segueix a tot arreu, com un gos guardià i que procura que no li passi res.

2.7.3.2. Duane

Duane, respecte al personatge de l'anterior film ha canviat considerablement, ja no és aquell jove quasi insolent i atrevit. A TEXASVILLE, Duane és un home que toca de peus a terra, conscient de les seves limitacions i dels seus conflictes, tan

¹⁸ Consultar bibliografia.

interns com externs que el condicionen a seguir vivint al poble, no tan sols per portar el seu negoci sinó també per preocupar-se del benestar, en la mesura del possible, del seu amic, el qual li havia estat fidel des del començament de la seva llarga amistat. Duane, ara molt més interessant i emotiu que abans, recorda una mica l'amo del bar, mort ja a THE LAST PICTURE SHOW. Duane és un home frustrat i solitari que s'ha donat compte que no és més que un ésser més entre la multitud i que això no ho podrà canviar mai, però intenta, a petita escala i a través dels seus actes, ara molt més meditats, ajudar a aquells que l'importen, cosa que fa d'ell un home savi, potser no amb coneixements però si gràcies a l'experiència.

2.7.3.3. Jacy

Jacy resulta un brot inesperat, una sorpresa pel poble. Però al comtat ja no hi arriba una bellesa superficial i insignificant com la que hi havia abans en ella, ja que Jacy s'ha convertit en la repetició pràcticament exacte de la seva mare, ja presentada com actriu secundària a la primera part de la història.

Jacy arriba al poble amb motiu de la celebració del centenari i, encara que potser esperava trobar-s'ho tot com abans i dedicar-se a recordar vivències amb cares conegudes, es dóna compte de que l'esperit del poble és tan igual de monòton i rutinari, tan previsible i trist, fins hi tot més trist que llavors, ja que la figura de Sonny causa un gran impacte als personatges i a l'espectador, que la malenconia la corromp per dins i sense saber el perquè un sentiment de culpa li amarga els pensaments a tota hora. Sent que ha traït al poble amb el fet de marxar, com si li degués alguna cosa.

També amb l'experiència i amb el contacte amb l'exterior (tot allò aliè al comtat) la fa reflexionar notablement fent desaparèixer aquella noieta capritxosa i donant lloc a una dona madura, molt més segura de si mateixa, amb inquietuds i neguits, però amb ganes de ser feliç sense manipular la vida dels altres. Bàsicament, Jacy, s'adona que allò que buscava (tenir un marit ric i fer-se valer a través del seu nivell social) no era més que una bestiesa i que la felicitat només pot trobar-la estimant i sentint-se estimada per quelcom real i vertader, més enllà dels

aspectes econòmics. Troba en Duane l'home que abans no havia sabut veure, no tant sols perquè els seus interessos no l'afectaven a ell, també perquè aquest era molt més infantil i superficial.

2.7.3.4. Secundaris

Molts dels secundaris que a la primera part de la història havíem pogut destacar, a TEXASVILLE ja han desaparegut. Tant sols veiem com a important la dona de l'entrenador. Aquesta no pateix un canvi tan substancial, com els tres protagonistes. Ella continua igual de discreta i prudent com abans, parlant poc i callant massa, resignada a viure infeliç.

Ara és una responsable secretària trista i igual de sola, preocupada sempre per la salut de Sonny, al qual encara estima, ara potser com un fill, encara que mai ha estat enamorada d'ell. Ella només segueix necessitant companyia i efecte i entre el treball i Sonny no té temps per ella mateixa. La dona de l'entrenador veu encara en ell aquell jove amant que va tenir, gentil i respectuós, que va arribar a apreciar-la i que ara malalt quasi ni la reconeix.

2.8. Anàlisi global dels personatges

Els personatges de Peter Bogdanovich, encara que no els he exposat tots, ja que he presentat tant sols els films més rellevats, que crec que són, en realitat, els que defineixen Bogdanovich com a bon director de cinema, són inconfusibles i molt característics.

Bogdanovich exposa com ja he explicat anteriorment, personatges simples, habituals, amb problemes i conflictes del tot normals, amb sentiments i emocions comunes, és a dir: personatges amb els quals l'espectador es pot sentir identificat. Trobem doncs, homes més o menys alegres, més o menys frustrats, amb professions i negocis adequats a l'època i al lloc. Per exemple: en els films situats a Texas apareixen molts personatges amb negocis de petroli o amb

càrrecs dins d'empreses que comercien amb aquest producte. No és gens estrany, ja que als anys seixanta, a l'Amèrica texana las fàbriques petroleres constituïen un negoci real i molt corrent. Amb això vull dir que Bogdanovich sempre recorre a espais concrets i reals i a situacions econòmiques, polítiques i socials vertaderes per crear històries fictícies que en realitat no són més que exemples inventats a través de la quotidianitat, però gràcies a l'anàlisi profund de conflictes i vivències entre persones a la vida real.

No és rar, doncs, que Bogdanovich no perdi gaire temps en una espectacular posada en escena, així com passa en un film d'aventures o en un musical, ja que el que l'importa al director, per damunt de tot, és el contingut dels seus films, allò que els fa interessants i emotius. Bogdanovich es centra en els diàlegs, en les mirades, en els moviments, en les accions, en tot allò que compon un personatge i deixa molt enrera aspectes com els efectes especials o grans números corals de dansa (tot hi que va fer un musical, que, com era d'esperar, no obtingué gaire èxit). Personalment opino que cadascú ha de treballar bé en allò que sap fer, és impossible conèixer totes les tècniques.

Per analitzar generalment els personatges trobo oportú i més entenedor dividir el tema en apartats.

2.8.1. Relació de parella

Com hem pogut veure en la major part de les pel·lícules exposades del director i com ens mostren les diferents situacions de cada film, les relacions de parella que mostra Bogdanovich no són d'igual a igual. Em refereixo a que no són equitatives, ja que com es pot veure a *THE LAST PICTURE SHOW*, *WHAT'S UP, DOC?* i *NICKELODEON* sempre és la dona qui maneja les situacions i qui porta el seu enamorat tal com desitja. Això és degut a que la dona, per a Bogdanovich és, encara divertida i frenètica, intel·ligent i sobretot autosuficient, metre que la figura masculina sembla que depengui totalment de la seva enamorada per sentir-se realitzat.

Fotograma de THEY ALL LAUGHED, 1981

Bogdanovich dóna molta importància a les relacions amoroses així com Woody Allen o Eric Rohmer, citats anteriorment i que tracten a la dona com a un ésser quasi suprem i meravellós capaç de sortir intacte de molts embolics, com passa en moltes comèdies dels anys quaranta, com en les de Howard Hawks i les també indispensables de Lubistch o Billy Willder. Als anys setanta la dona guanyava cada vegada més poder, tant professional com personal, cosa que la feu més forta i poderosa, foren anys de canvis on brotà especialment el feminisme i això és normal que es vegi reflectit en el cinema d'aquests directors.

2.8.2. Relació paterno-filial

Sembla que el director tingui certa devoció per aquest tipus de relacions. La veiem clarament a PAPER MOON, però també a NICKELODEON. Tot hi així, Bogdanovich, encara que idealitza els sentiments entre pares i fills els manipula perquè semblin un altre cop relacions entre una parella. A PAPER MOON, Moses no és el pare d'Addie, però encara que la relació entre ells hauria de ser paternal i de fet, en certa manera ho és, el director introdueix en el personatge d'Addie un seguit de característiques físiques i mentals que la converteixen de manera misteriosa en una dona que perfectament podria enamorar-se d'un home que, casualment, mai l'ha vist com a la seva filla.

Bogdanovich intenta, a través de múltiples contradiccions, mostrar a l'espectador

allò que en realitat ja sap: que en la vida res és el que sembla que les relacions humanes són la cosa més complicada que hi ha i que les persones, per sobre de tot, no són blanques o negres.

Podem comparar, com ja he dit abans, les relacions paternals que estableix Bogdanovich amb la gran pel·lícula de Chaplin EL CHICO, però a diferència d'aquesta, PAPER MOON dona molta més rellevància a la relació entre ells dos i encara que així com Addie i Moses són igual de marginals que Chaplin i el noiet, entre aquests dos últims la relació és molt més clara i concreta, el director no fa dubtar l'espectador en aquest sentit i caracteritza al nen d'una manera lògica, al contrari del que fa Bogdanovich amb Addie.

Tan Addie com el noiet que acompanya a Charles Chaplin, recorden als típics nens de la novel·la picaresca, com és ara *El lazarillo de tormes*. Infants astuts i exageradament llestos que es passen la vida intentant sobreviure mecanitzant mil tipus de plans no gaire correctes en mig d'una societat dura i plena de prejudicis que els margina i els porta injustament a acabar sent, moltes vegades, petits delinqüents.

2.8.3. Relacions amicals

Les relacions d'amistat que s'estableixen, sovint entre homes, en els films de Bogdanovich, ens fan pensar clarament en les pel·lícules de l'Oest de John Ford: dos homes muntant a cavall, en mig del perill que constantment els envolta i confiant, únicament, l'un en l'altre, respectant-se i ajudant-se fins la mort. El film d'aquest director de westerns que més mostra aquest tipus de relació és DOS CAVALGAN JUNTOS i Bogdanovich, com podem veure perfectament en THE LAST PICTURE SHOW i NICKELODEON, retrata de manera molt semblant la relació amical entre els dos personatges masculins principals en ambdues pel·lícules.

Entre els dos homes sempre existeix un rivalitat més o menys amagada però a la vegada una dependència d'un respecte a l'altre molt forta que els fa ser sempre

del tot fidels amb el seu compromís d'amistat eterna. Tots dos aspectes es troben en els films de John Ford i està clar, per tant, que fou un gran exemple per a Bogdanovich.

Per tots aquests tipus de relacions personals i per aconseguir més força en els personatges, cal remarcar que Bogdanovich és un gran aficionat en repetir amb els seus actors, tal com passa amb Ryan O'Neal, Ben Gazzara, Tatum O'Neal, Madeleine Kahn... Aquest fet torna a fer de Bogdanovich un director implicat amb els seus actors, intentant crear sempre un equip per fer del seu cine una unió composta, no tant sols per un tipus d'arguments, sinó també per un tipus de persones (actors). Això també li passa a Woody Allen, al començament de la seva trajectòria cinematogràfica amb actors com Angelica Huston, Alan Alda o Diane Keaton. També podem denotar aquest sistema de producció en Donen, que repetí amb Gene Kelly o John Ford que ho feu amb John Wayne.

D'aquesta manera aquests directors fan del seu cine quelcom molt més seu i especial, molt més característic.

3. Conclusions

Realment, els films de Bogdanovich retraten el fer de les persones a la vida real? Aquesta era la meua hipòtesi inicial al començar el treball, ja que com havia dit anteriorment, el cinema d'aquest director, com molts dels seus contemporanis, transmet els diferents conflictes que existeixen d'una manera senzilla i gens manipuladora. Angeles Masó, crítica de cine, opinà, en una ocasió, que el cinema de Bogdanovich era dels pocs que no enganyaven a l'espectador el qual és fàcil de despistar *"El cine de éste director es bueno porque la acción la estructura el preciso recorrido de los personajes. Bogdanovich usa imágenes ajustadas y elocuentes con intérpretes de categoría. El director se valió de Audrey Hepburn para el filme TODOS RIERON y es que Bogdanovich es el rey de la nostalgia, lo demuestran sus películas más valoradas, además del de la sinceridad y la naturalidad. Se agradece, en éstos tiempos, encontrar películas tan poco manipuladores"*¹⁹. És veritat que Bogdanovich sempre fa llegir entre línies, ell mateix opinava rient, que tots aquells petits moments en que un es sent feliç i satisfet del seu treball són els més difícils de realitzar i sobretot d'entendre. Opino, després d'haver analitzat els films i d'haver llegit múltiples crítiques i opinions sobre els seus films, que Bogdanovich va més enllà d'ensenyar les varies sorpreses i complicacions que pot tenir una persona qualsevol, a més, a través de les seves accions, del que diuen els personatges... ens mostra el que senten aquests, allò que a la vida real, a diferència del que desitjarien molts, no podem quasi mai arribar a saber, ja que és pràcticament impossible conèixer perfectament allò que sent o pensa una altra persona.

Parlant de TODOS RIERON L. Fiasco digué: *"el cine de Bogdanovich sirve para demostrar, una vez más, que tras las risas y lágrimas se esconde un mundo mucho más sofisticado, íntimo y tierno que un cineasta de su talla no puede dejar de lado"*²⁰

Encara que no sigui un exemple gaire semblant amb el cinema del director, les

¹⁹ Consultar bibliografia.

²⁰ Idem

telenovel·les de migdia sobre la vida quotidiana són els films més perfectes que descriuen el fer del dia a dia. La sèrie “El cor de la ciutat” que emet TV3 els migdies de dilluns a divendres posseeix diàlegs, encara que molt poc profunds i interessants, del tot exactes als que es duen a terme en la vida real, ja que en aquesta, en realitat, la gent es limita a saludar-se quan es veu, a renyir de tant en tant, mantenir converses no gaire complicades i a demostrar amb el típic *t’estimo*, l’afecte que senten cap a algú.

Per reflectir, com si de un mirall es tractés, la societat que ens envolta només cal reproduir aquest tipus de coses exposades anteriorment i això és el que fan aquest tipus de sèries. Però és evident que la vida, encara que aparentment ho sembli, no és tan sols això. La vida és molt més complicada que quatre paraules poc meditades. Existeixen les inquietuds, les pors, múltiples sentiments i emocions, les creences i opinions de les persones, els conflictes i problemes entre elles, les inseguretats... totes aquelles coses que la gent amaga i que, normalment prefereix no expressar.

Bogdanovich, com deia L. Fiasco, a través dels seus film es dedica a retratar tot aquest seguit de comportaments, pensaments i sentiments que fan que els seus films, que podríem denominar quotidians, no es quedin tant sols en això, com si féssim un foto de la realitat, tal com fan les telenovel·les. Ell fa una autòpsia de la realitat, ja que opina a través dels seus films i ens fa conèixer, gràcies als personatges, el que pensa sobre segons quines actituds i tipus de persones.

A THE LAST PICTURE SHOW, a PAPER MOON o a MASCK, ens trobem davant de diàlegs que no tenen res d’estrany ni d’anecdòtic. En realitat, els personatges emeten paraules tan normals com les que nosaltres fem servir per expressar el que pensem, però en el global dels tres films, no tant sols podem sentir persones parlant de temes habituals, sinó que arribem a conèixer, per l’estructura dels diàlegs, la música, el color, les mirades i les accions, els interiors de tots els individus, entrem dins els seus pensaments.

Per tant arribo a la conclusió que en la meva hipòtesi inicial cal afegir com a molt

important que Bogdanovich no només retrata la vida quotidiana, sinó que a través d'ella ens mostra les intimitats de les persones, que en la vida real quasi mai arribem a veure.

En part és molt més bonic no comprendre ni entendre exactament els altres, perquè sinó no hi hauria misteri i per tant Bogdanovich, a l'igual que molts altres cineastes, no podria haver realitzat els seus films.

4. Annex

4.1. *Filmografia com a director*

1968 - TARGETS (El Héroe anda suelto)
1971 - THE LAST PICTURE SHOW (La última película)
1972 - WHAT'S UP, DOC? (¿Qué me pasa, doctor?)
1973 - PAPER MOON (Luna de papel)
1974 - DAISY MILLER (Una Señorita rebelde)
1975 - AT LONG LAST LOVE
1976 - NICKELODEON (Así empezó Hollywood)
1979 - SAINT JACK (Saint Jack)
1981 - THEY ALL LAUGHED (Todos rieron)
1985 - MASK (Máscara)
1987 - ILLEGALLY YOURS (Ilegalmente tuyo)
1990 - TEXASVILLE (Texasville)
1992 - NOISES OFF... (¡Qué ruina de función!)
1993 - THE THING CALLED LOVE (Esa cosa llamada amor)
1993 - FALLEN ANGELS, (Fallen Angels)
1996 - TO SIR, WITH LOVE II (Rebelión en las aulas II)
1997 - THE PRICE OF HEAVEN (Palabra sagrada)
1999 - A SAINTLY SWITCH (Un Ángel para mi padre)
2001 - THE CAT'S MEOW

4.2. *Filmografia com a actor*

1968 - TARGETS (El Héroe anda suelto)
1975 - FAKE (Fraude), Orson Welles
1979 - SAINT JACK (Saint Jack)
1987 - JAMES STEWART: A WONDERFUL LIFE, Carol Burnett i David Heeley
1996 - BEN JOHNSON: THIRD COWBOY ON THE RIGHT, Tom Thurman
1997 - BELLA MAFIA, David Greene
1997 - HIGHBALL, Noah Baumbach
1997 - MR. JEALOUSY (Mr. Celos), Noah Baumbach
2001 - FESTIVAL IN CANNES (Festival en Cannes), Henry Jaglom

4.3. *Filmografia com a producer*

1968 - TARGETS (El Héroe anda suelto)
1972 - WHAT'S UP, DOC? (¿Qué me pasa, doctor?)
1973 - PAPER MOON (Luna de papel)
1974 - DAISY MILLER (Una Señorita rebelde)
1975 - AT LONG LAST LOVE
1987 - ILLEGALLY YOURS (Ilegalmente tuyo)
1990 - TEXASVILLE (Texasville)

4.4. Filmografia com a guionista

1968 - TARGETS (El Héroe anda suelto)
1971 - THE LAST PICTURE SHOW (La última película)
1972 - WHAT'S UP, DOC? (¿Qué me pasa, doctor?)
1975 - AT LONG LAST LOVE
1976 - NICKELODEON (Así empezó Hollywood)
1979 - SAINT JACK (Saint Jack)
1981 - THEY ALL LAUGHED (Todos rieron)
1990 - TEXASVILLE (Texasville)

5. Fonts d'informació i Bibliografia

FILMOTECA DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA. Barcelona

ESCAC (ESCOLA DE CINEMA). Terrassa

BONET MOJICA, Lluís. *La última sesión de Phoenix*. La Vanguardia, 26-6-1994.

CAMINO, Ángel. *Targets*. Cine para Leer, ediciones el Mensajero, 1974.

CASAS, Joaquim. *El fantàstic Peter Bogdanovich és l'estrella absoluta del certamen*. Diari Avui, 12-10-1988. *El bulevar de los corazones rotos*. El Periódico, 24-6-1994.

CHAPLIN, Charles (pseudònim). Bogdanovich acusa al magnate de Playboy. La Vanguardia, 29-8-1984.

FIASCO. L. *Bogdanovich, divertido y tierno*. Diario de Barcelona, 29-8-1980, pàg. 21.

GARCI, José Luís. *¿Qué me pasa doctor?*. Diario ABC, 7-7-89, pàg. 93.

GIACCI, V., *Peter Bogdanovich*. Festival Internacional de Cine de donostia. Filmoteca Vasca, 1997.

GUARNER, José Luis. *Retorn amarg*. El Temps, 23-9-1991. *Cannes 85*. La Vanguardia, 15-5-1985, pàg. 33. *El amigo de Hong Kong*. Fotogramas, 19-10-1979. *El día que fundaron Hollywood*. El Periódico, 12-11-1978.

HARRIS, T.J.. *Els films de Peter Bogdanovich*. The Scarecrow, Londres, 1990.

HERREROS, Enrique. *Peter Bogdanovich*. Diario ABC, 4-9-1993, pàg. 71.

JULE, A.. *Vida i Films de Peter Bogdanovich*. Limelight Edicions, 1992.

MARTÍ, Octavi. *Peter Bogdanovich*. Diario El País, 12-10-88, pàg. 22. *Peter Bogdanovich*. Dirigido Por n. 11, març, 1974. *La Bella y la Béstia*. El País, 5-7-1985.

MOIX, Terenci. *Una 'Daisy Miller' excepcional y el cine literario*. Destino, setembre, 1975, pàg. 39.

ORDÓÑEZ, Marcos. *Lo que hay que tener*. Guia del Ocio, 24-6-1994.

RIAMBAU, Esteve. *Pel davant i pel darrere*. Diari Avui, 16-1-1997. *La cinefília de Bogdanovich*. Diari Avui, 23-2-1973. *El pas del temps*. Diari Avui, 6-5-1992.

SÁNCHEZ COSTA, J.J.. *Se ha perdido el arte de hacer películas*. El Periódico, 17-10-1993.

TORRES, Juan Francisco. *Festival de Cannes*. La Vanguardia, 23-5-1985.

TRUEBA, Fernando. *Peter Bogdanovich*. Historia del Cine. Diario 16.

TUBAU, Ivan. *El terror está entre nosotros*. Diario ABC, 1968.

ALTRES:

Bogdanovich estrena 'El Miol del Gat'. El Periódico, 14-1-2001

Peter Bogdanovich, el ocaso de un cineasta. La Vanguardia, 23-8-1989